

De Centra voor Leerlingenbegeleiding in cijfers

Schooljaar 2013 – 2014

Inhoudstabel

Inhoudstabel.....	2
Voorbeschouwing en inleiding.....	3
Overzicht	5
Leeswijzer	6
Hoofdstuk 1: Wie kwam in contact met het CLB?.....	7
Hoofdstuk 2: Waarvoor hadden deze leerlingen contact met het CLB?.....	10
Hoofdstuk 3: Wat doet het CLB met een zorgvraag?	20
Hoofdstuk 4: Met wie werkt het CLB samen?.....	25
Hoofdstuk 5 : Het nieuwe jeugdhulpverleningslandschap.....	31
Hoofdstuk 6: De CLB-sector in een notendop.....	34
Hoofdstuk 7: De Vlaamse schoolbevolking	42
Samenvattend	45
Nabeschuiving.....	47
Bijlage I: LARS-nomenclatuurlijst functies (bij hoofdstuk 3)	48

Voorbeschouwing en inleiding

Voor het tweede jaar op rij presenteert de CLB sector zijn cijfermatig jaarverslag. Meer en meer geeft dit verslag een zicht op waar leerlingen mee zitten in Vlaanderen. De cijfers van het schooljaar 2012–2013 worden in grote mate bevestigd. Het aantal jongeren dat beroep doet op CLB blijft fenomenaal hoog.

Voor de CLB's was 2013–2014 een bijzonder jaar. De opstart van Integrale Jeugdhulp vroeg heel wat bijkomende vorming. Het starten van het M-decreet en bijgevolg de toenemende verwachtingen over de kwaliteit van het diagnostisch traject eveneens. Deze twee decreten zijn een fundamentele hervorming van de CLB-werking op twee van haar domeinen, het domein leren en studeren en het domein psychosociaal functioneren. Om deze opdrachten op een kwaliteitsvolle manier te realiseren is er niet alleen nood aan nascholing en begeleiding van medewerkers. Beide decreten grijpen ook in op de relatie school–CLB. CLB-medewerkers hebben dan ook veel tijd gestoken in overleg met scholen om tot nieuwe werkafspraken te komen. Het elektronisch leerlingendossier van de CLB-medewerkers geeft geen zicht op deze schoolondersteunende activiteiten. Het is de bedoeling om hier in de loop van de volgende jaren werk van te maken.

Wat op de plank blijft liggen en waar ook de volgende jaren de nodige aandacht aan moet geschonken worden, is de studie- en beroepsoriëntering. Uit de cijfergegevens valt op dat dit domein, nochtans een belangrijke basispijler voor de leerlingenbegeleiding, in de verdrukking komt. Zowel het aantal leerlingen dat beroep doet op dit aanbod als het aantal activiteiten binnen het domein onderwijsloopbaanbegeleiding loopt terug. Dat heeft veel te maken met toenemende verwachtingen op andere domeinen. Hieruit blijkt dat de centra de bijkomende opdrachten in het kader van M-decreet en psychosociaal functioneren realiseren door te knippen in de keuzebegeleiding. Jongeren die met zichzelf of met hun omgeving in de knoop zitten en leerlingen die leerproblemen hebben, doen acuut beroep op begeleiding. De volgende jaren zal het zaak zijn om studiekeuze sterk op de agenda te zetten. Specifiek aan de keuzebegeleiding is dat dit van oudsher een meer proactieve aanpak vraagt.

Ten slotte zijn er aanzienlijke besparingen te realiseren door het aantal jongeren dat een succesvolle keuze maakt te doen toenemen en dat zowel in het belang van de jongeren als in het belang van de samenleving. Met de invoering van het CLB-decreet in 2000 verschoof het zwaartepunt van de studiekeuzebegeleiding van het voormalige 'PMS' naar de school. Vandaag zorgen de centra voor leerlingenbegeleiding voor exhaustieve en objectieve informatieverstrekking door o.a. de website Onderwijskiezer, ondersteunen ze scholen met studiekeuzemethodieken en kunnen jongeren die vastzitten in hun studiekeuzetraject bij het CLB terecht voor hulp. De bezoekersaantallen van Onderwijskiezer en het aantal jongeren dat de zelftesten op deze site invult, tonen dit duidelijk aan.

Het luik preventieve gezondheidszorg is in grote mate een verplichte opdracht voor de centra. De cijfers tonen aan dat de centra deze opdracht tegenover de volledige populatie blijven realiseren. Het toenemende aantal leerlingen maakt dan ook dat hier jaar na jaar meer tijd in geïnvesteerd wordt. Jaarlijks een half miljoen jongeren in de best mogelijke omstandigheden onderzoeken, vraagt een hele organisatie en een gedegen structuur. Tot op vandaag zijn heel wat scholen onvoldoende uitgerust om de onderzoeken in de eigen lokalen te laten plaatsvinden. Om de jongeren toch in goede omstandigheden te onderzoeken worden al jaren massaal bussen ingelegd om de leerlingen naar aangepaste CLB-gebouwen te verplaatsen. Het hoeft allicht niet te verwonderen dat in een

context van al jaren stijgende vervoersprijzen, de besparing van 10 % op de werkingsmiddelen van de centra vooral hier voelbaar zal zijn. De besparingen gaan zelfs zover dat we genoodzaakt zijn te beknibbelen op diagnostisch materiaal. Op een of andere manier zal hier een oplossing moeten gevonden worden, willen we in de toekomst de noden van onze leerlingen op een kwalitatieve wijze kunnen blijven tegemoetkomen.

Geen probleem of uitdaging in het onderwijs of er wordt vol verwachting gekeken naar de centra voor leerlingenbegeleiding. Of het nu gaat over de aanpak van pesten, het realiseren van inclusief onderwijs, het tegengaan van radicalisering bij jongeren, het aanpakken van luizen, de toegang tot de jeugdhulp, tussenkomen bij crisissen enz. Steeds opnieuw zijn het de CLB's die klaarstaan om leerlingen, ouders en scholen bij te staan. Dit is waar we als CLB'ers voor gekozen hebben. Met onze botten in het veld en niet aan de zijlijn. Een cijfermatig rapport is onvoldoende om de intensiteit weer te geven. Wel zegt het iets over het aantal jongeren dat beroep doet op het CLB. Soms voor min of meer eenvoudige zaken. Meer en meer voor complexe zaken.

In het schooljaar 2013-2014 meldden de centra elke dag twee crisissen, of 748 leerlingen, aan bij de meldpunten crisis. Dit is een hoog cijfer, maar niets in vergelijking met de 28.603 jongeren die in de loop van dat schooljaar beroep deden op het CLB omwille van problemen thuis. Voor 2156 leerlingen was er expliciet sprake van verwaarlozing en mishandeling.

Het jaarverslag zegt iets over de leer- en leefsituatie van de leerlingen in Vlaanderen. Het zegt impliciet ook iets over de dagelijkse inzet van onze CLB-medewerkers, die in moeilijke omstandigheden met veel inzet en betrokkenheid de zorg voor honderdduizenden jongeren in onze scholen in Vlaanderen opnemen. Ze doen dat niet alleen, maar werken samen met vele partners: scholen, partners uit welzijn, ouders enz.

Voor 59.357 leerlingen is er samengewerkt met externe partners. Dit is een aanzienlijk aantal. Op die manier leggen de CLB-medewerkers de brug tussen onderwijs en welzijn. Want in een steeds complexere samenleving is samenwerking de enige mogelijkheid om echt betekenisvolle verandering voor jongeren te brengen.

En, o ja. Als uitsmijter nog dit. Het cijfermatig verslag bevestigt ook een cliché: moeders zijn meer dan dubbel zo vaak betrokken bij de CLB-begeleiding van hun kind(eren) dan vaders. Bij deze een warme oproep aan de papa's: jullie zijn ook welkom!

Overzicht

In de eerste twee hoofdstukken wordt gefocust op de leerling en zijn contact met het CLB. Het eerste hoofdstuk beschrijft de **contacten** die de CLB-sector tijdens het schooljaar 2013 – 2014 had met de leerlingen. Hierin wordt eveneens gekeken hoeveel leerlingen jaarlijks op onderzoek komen naar het CLB. In het volgende hoofdstuk wordt van nabij gekeken **met welke vragen** deze leerlingen naar het CLB stappen. Deze vragen situeren zich binnen 4 begeleidingsdomeinen: het leren en studeren, de onderwijsloopbaanbegeleiding, de preventieve gezondheidszorg en het psychosociaal functioneren.

De volgende twee hoofdstukken bekijken wat het CLB doet met deze vragen. In het derde hoofdstuk wordt gefocust op de werking van het CLB en **welke stappen doorlopen worden** in functie van de leerlingenbegeleiding. Het vierde hoofdstuk beschrijft **wie betrokken wordt** in de begeleiding.

Het vijfde hoofdstuk duidt kort de rol van het CLB in het kader van het nieuwe **jeugdhulpverleningslandschap**. Dit hoofdstuk illustreert de positie die de CLB's innemen op het kruispunt tussen de beleidsdomeinen onderwijs, welzijn en jeugd.

Bovenstaande hoofdstukken geven een overzicht van de inhoudelijke werking van de 72 CLB's. Dit jaarverslag wordt afgesloten met een toelichting van de **structuur** waarin de CLB's en CLB-medewerkers tewerkgesteld zijn. Het zesde hoofdstuk start met de structuur van de CLB-sector te bekijken, terwijl het zevende hoofdstuk focust op het Vlaamse onderwijslandschap. Beide hoofdstukken maken duidelijk in welke context de CLB's tewerk gaan.

Leeswijzer

De CLB-sector hanteert een specifiek begrippenkader. Deze leeswijzer geeft een overzicht van de belangrijkste begrippen uit dit jaarverslag die noodzakelijk zijn voor een goede interpretatie van deze gegevens.

Unieke leerling: in dit jaarverslag wordt vaak gesproken van ‘unieke leerlingen’. Dit betekent concreet dat iedere leerling slechts eenmaal geregistreerd wordt in deze statistieken, ondanks het feit dat heel wat leerlingen meerdere malen in contact kwamen met het CLB tijdens hetzelfde schooljaar.

We illustreren dit even met een voorbeeld. Marie kwam tijdens het schooljaar 2013-2014 driemaal in contact met het CLB: in september kwam zij naar het CLB voor een onderzoek i.f.v. haar taalachterstand, in december stelde zij een vraag rond studiekeuze en in april kwam zij langs voor een medisch onderzoek. De CLB-medewerker noteerde hierbij 3 verschillende interventies in het elektronisch leerlingendossier van Marie. Toch wordt Marie slechts eenmaal meegeteld in deze statistieken, aangezien deze statistieken betrekking hebben op het aantal unieke leerlingen die in contact kwamen met het CLB.

Interventie: een interventie is een contact met de leerling of een contact over een leerling.

Vraaggestuurde werking: CLB-werking op vraag van de leerling, ouder(s) of school. De vraaggestuurde werking rond zorgvragen van leerlingen bestaat uit een logische aaneenschakeling van ‘kernactiviteiten’ die decretaal bepaald zijn. Deze aaneenschakeling van activiteiten wordt een *traject* genoemd.

Verplicht aanbod: door de overheid bepaalde CLB-opdrachten waarbij medewerking door de leerling, ouder(s) en school verplicht is. Dit is het geval voor de algemene en gerichte medische consulten, de profylactische maatregelen¹ en de begeleiding in het kader van leerplicht. Als we verder in de tekst spreken over *medische consulten*, dan verwijst dit naar de interventies in het kader van het verplicht aanbod.

Naast de vraaggestuurde en verplichte werking, biedt het CLB eveneens gratis vaccinaties aan. Hiervoor wordt het vaccinatieschema van de Vlaamse overheid gevolgd en beslissen de ouders of ze al dan niet willen ingaan op dit aanbod.

Deze vraaggestuurde en verplichte opdrachten vormen samen het CLB-aanbod naar leerlingen toe. Hiernaast vervult het CLB eveneens een taak binnen de *schoolondersteuning*.

Traject: een opeenvolging van kernactiviteiten (zie hoger) die worden ingezet bij de vraaggestuurde werking. Een traject start steeds met een onthaal en vraagverheldering. Nadien zijn verschillende opties mogelijk: informatieverstrekking, advisering, diagnose, kortdurende begeleiding en/of samenwerking met een netwerk. Dit traject komt uitgebreid aan bod in hoofdstuk 3.

¹ Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding (2009). Hoofdstuk V: Vaccinaties en profylactische maatregelen. Zie <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=14124>

Hoofdstuk 1: Wie kwam in contact met het CLB?

Zoals de naam Centrum voor Leerlingenbegeleiding het reeds zegt, richt het CLB zich in de eerste plaats tot leerlingen. De CLB's doen dit op 2 manieren: enerzijds een verplichte leerlingenbegeleiding (bv. voor de medische onderzoeken), en anderzijds een vraaggestuurd aanbod waar het CLB werkt op vraag van leerling, zijn ouder(s) of de school. Met dit hoofdstuk wordt aangetoond hoeveel leerlingen jaarlijks aankloppen bij het CLB voor de vraaggestuurde werking, en hoeveel leerlingen begeleid worden vanuit de verplichte CLB-begeleiding.

Sinds de CLB's van start gingen in 2000, namen zij heel wat initiatieven om de laagdrempeligheid van de sector te verhogen. Voorbeelden hiervan zijn het invoeren van online hulpverlening (chat) in een aantal CLB's, het vertalen van onthaalbrochures in diverse talen, het aanstellen van interculturele bemiddelaars, de mogelijkheid tot afspraken na sluitingsuur, huisbezoeken en de website Onderwijskiezer. Het bereik van meer dan 60 % van de leerlingen op jaarbasis bewijst dat dergelijke initiatieven hun vruchten afwerpen.

Contact met leerlingen

De Centra voor Leerlingenbegeleiding hadden tijdens het schooljaar 2013 – 2014 contact met 705.127 unieke leerlingen². Dit aantal vertegenwoordigt 62,5 % van de totale Vlaamse schoolpopulatie. We kunnen dus stellen dat 6 leerlingen op 10 tijdens het schooljaar 2013 – 2014 contact hadden met het CLB.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van hoe de contacten met leerlingen verdeeld zijn tussen deze 2 verschillende activiteit.

	Aantal interventies	Aantal unieke leerlingen
Vraaggestuurde activiteit	1.230.893	351.284
Medische activiteit	579.621	515.431
Totaal	1.810.514	705.127

Tabel 1: Totaal aantal interventies bij totaal aantal unieke leerlingen

Het is uiteraard mogelijk dat een leerling gedurende hetzelfde schooljaar bij het CLB langskomt voor zowel een vraaggestuurde activiteit, als voor een medische activiteit.

Leerlingen met een zorgvraag

351.284 leerlingen of 31,01 % van de schoolbevolking kwamen tijdens het schooljaar 2013 – 2014 in contact met het CLB in het kader van een zorgvraag. Dit betekent dat de vraaggestuurde werking van het CLB werd ingezet voor 1 leerling op 3.

Het CLB voert gemiddeld 3,5 interventies uit voor een leerling met een zorgvraag.

² Zoals uitgelegd op p. 5 wordt in dit jaarverslag gesproken van 'unieke leerlingen' wanneer men de leerlingenaantallen uit het vraaggestuurde en medische aanbod gaat optellen, wordt nl. een hoger totaal aantal leerlingen bekomen. Dit wordt verklaard door leerlingen die zowel op de vraaggestuurde als op de medische begeleiding een beroep deden. In het totaal aantal leerlingen werden deze leerlingen dan ook uitgezuiverd, waardoor er geen leerlingen worden dubbel geteld.

In het volgende hoofdstuk zal duidelijk worden dat de zorgvragen waar deze leerlingen mee naar het CLB stappen, zeer divers van oorsprong zijn.

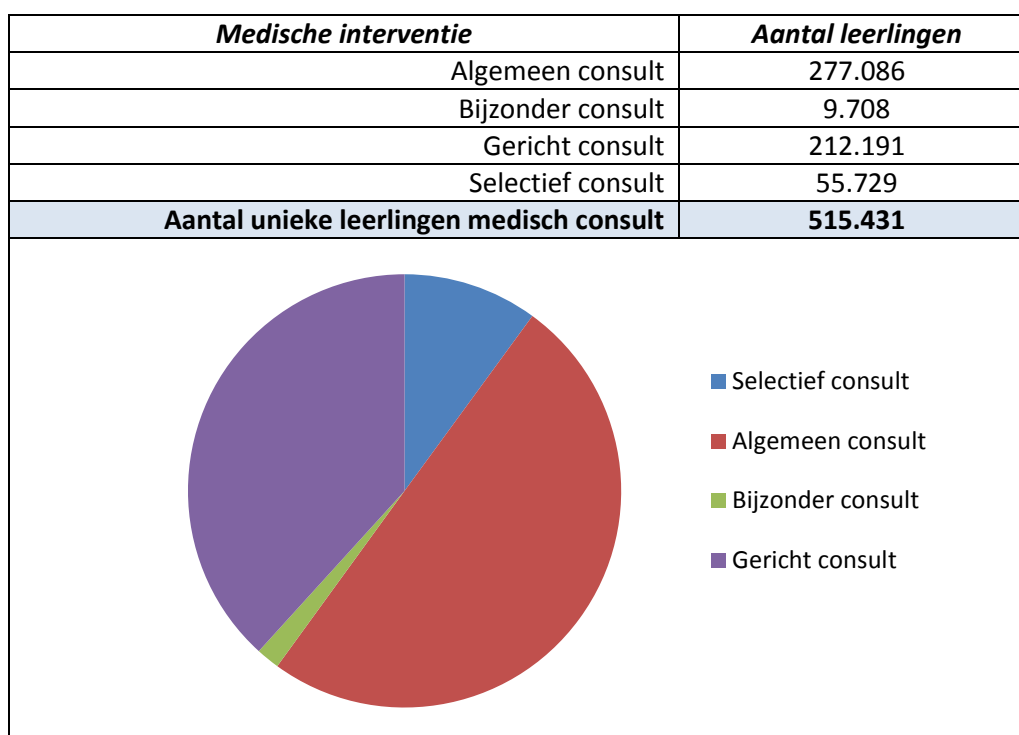
Het CLB start steeds met een onthaal van de zorgvraag, waarna deze vraag verhelderd wordt. Op basis hiervan versterkt het CLB informatie en waar nodig wordt een verder traject met de leerling uitgestippeld.

Leerlingen op medisch consult

Het CLB staat in voor de medische opvolging van een leerling doorheen zijn of haar schoolloopbaan. Dit vormt een belangrijk onderdeel van de CLB-begeleiding. Een leerling komt minimaal 7 keer tijdens zijn/haar schoolloopbaan op medisch consult. Op deze manier vervult het CLB een belangrijke rol in de preventieve gezondheidszorg in Vlaanderen. Er zijn 3 verschillende soorten medische consulten te onderscheiden: de algemene, de gerichte en de bijzondere. Hiernaast kan het CLB eveneens beslissen een bijkomend medisch consult in te richten: het selectieve consult. De onderstaande tabel illustreert voor hoeveel leerlingen deze verschillende consulten plaatsvonden.

Voor ongeveer de helft van de leerlingen (45, 50%) voerde het CLB een medisch consult uit tijdens het schooljaar 2012-2013.

Leerlingen komen in het kader van een medisch consult gemiddeld 1x langs op het CLB.

Tabel 2 Medische consulten

Voor 277.086 leerlingen of 1/4de van de schoolpopulatie voerde het CLB een *algemeen medisch consult* uit. De algemene consulten vinden plaats op vaste tijdstippen tijdens de schoolloopbaan: in de 2de kleuterklas, het 5de leerjaar, het 1^e jaar en 3^e secundair onderwijs en tijdens het 1^e jaar deeltijds beroepssecundair onderwijs. De algemene consulten houden de algemene gezondheidsontwikkeling van de leerling in het oog.

Voor 212.191 leerlingen of 18,73 % van de schoolpopulatie vond een *gericht consult* plaats. De gerichte consulten worden eveneens tijdens vaste leerjaren ingepland: in het 1^e jaar kleuteronderwijs, en tijdens het 1^e en 3de leerjaar. Deze gerichte consulten focussen op leeftijdsgebonden gezondheidsaspecten van de leerling, zoals bv. ontwikkeling van het gebit en kleurenzin. Hiernaast volgen de CLB-arts en verpleegkundige eveneens het gewicht en groei van de leerling op.

Het *bijzonder consult* wordt aangeboden aan alle leerlingen die starten in het buitengewoon onderwijs en tweejaarlijks herhaald. Tijdens het schooljaar 2013 – 2014 vond dit plaats voor 9.708 leerlingen.

Voor 55.729 leerlingen of ongeveer 5 % van de leerlingen werd een *selectief consult* uitgevoerd.

Tijdens een periode van 2 schooljaren worden zo goed als alle leerlingen die school lopen in Vlaanderen medisch onderzocht.

Hoofdstuk 1 samengevat

- Tijdens het schooljaar 2013 – 2014 kwam meer dan 60 % van de leerlingen in contact met het CLB.
- 1 leerling op 3 heeft nood aan ondersteuning door het CLB in het kader van een zorgvraag.
- Voor de helft van de leerlingen voerde het CLB een medisch consult uit.
- 1 leerling op 4 kwam tijdens het schooljaar '13 – '14 op *algemeen* medisch onderzoek.

Hoofdstuk 2: Waarvoor hadden deze leerlingen contact met het CLB?

In het vorige hoofdstuk kwam aan bod dat de CLB's enerzijds een verplichte (medische) werking kennen, en anderzijds een vraaggestuurde werking. Beide delen van de leerlingenbegeleiding kunnen echter betrekken hebben op heel wat verschillende onderwerpen. Het CLB deelt hiervoor zijn werking op in 4 verschillende begeleidingsdomeinen:

LEREN EN STUDEREN	ONDERWIJSLOOPBAAN
PREVENTIEVE GEZONDHEID	PSYCHO-SOCIAAL FUNCTIONEREN

Wat deze domeinen precies inhouden, wordt verder in dit hoofdstuk duidelijk. Ieder domein telt verschillende thema's, die vervolgens verschillende onderwerpen kennen. Deze structuur is belangrijk voor het uniform registreren van de CLB-werking in het elektronisch leerlingendossier LARS. Hoe verder de medewerker een activiteit registreert volgens deze hiërarchie, hoe gedetailleerder. Onderstaande tabel illustreert dit met een voorbeeld.

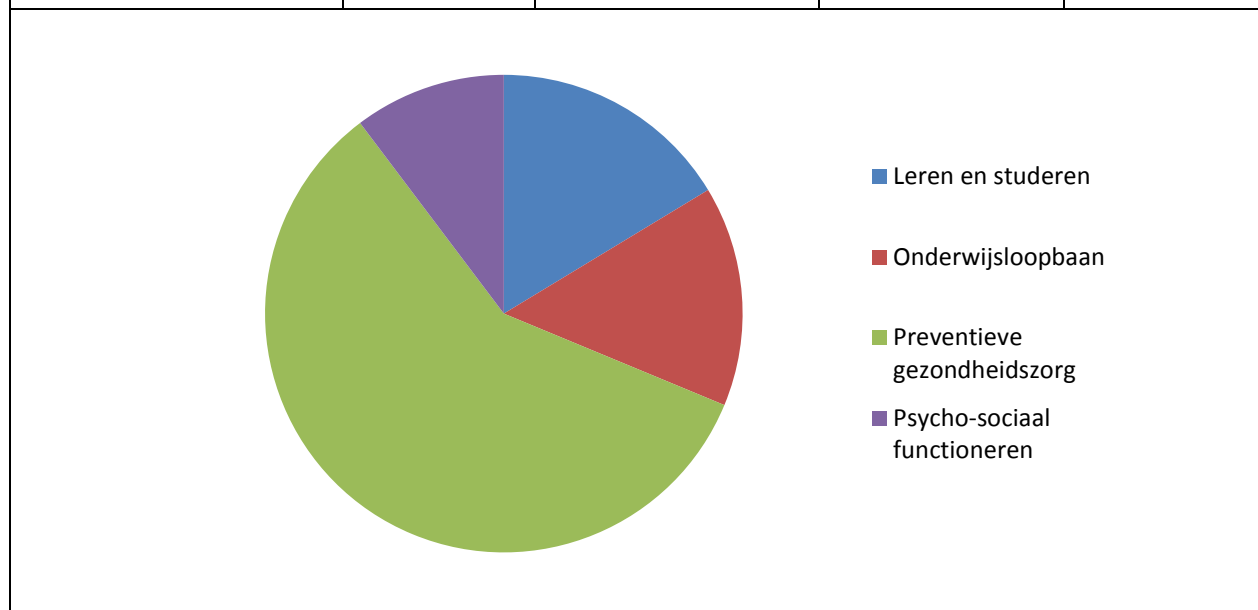
Niveau 1 : Begeleidingsdomein	<i>Bv.: Onderwijsloopbaanbegeleiding (OLB)</i>
Niveau 2 : Thema	<i>Bv.: Keuzemomenten</i>
Niveau 3 : Onderwerp	<i>Bv.: Overstap naar hoger onderwijs</i>

Tabel 3: Hiërarchische ordening die gehanteerd wordt in LARS

De CLB-werking binnen 4 begeleidingsdomeinen

Onderstaande tabel geeft het aantal leerlingen weer die beroep deden op een begeleiding van het CLB per begeleidingsdomein.

	<i>Leren en studeren</i>	<i>Onderwijsloopbaan-begeleiding (OLB)</i>	<i>Preventieve gezondheidszorg (PGZ)</i>	<i>Psychosociaal functioneren (PSF)</i>
Aantal leerlingen die een beroep deden op het CLB voor dit domein	172.235	157.281	616.259	108.431
Aandeel ten opzichte van de schoolpopulatie	15.20 %	13.88 %	54.40 %	9.57 %

Tabel 4: Aantal begeleide leerlingen naar domeinen en afgezet t.o.v. de schoolpopulatie

Een leerling kan tijdens een schooljaar in contact komen met het CLB voor verschillende begeleidingsdomeinen (bv. een medisch consult binnen PGZ en een studiekeuzevraag binnen OLB). Hiernaast is het eveneens mogelijk dat er, tijdens 1 interventie, meerdere onderwerpen/domeinen geregistreerd worden. Zo is het mogelijk dat een CLB-medewerker en een leerling tijdens 1 gesprek praten over problemen thuis (PSF) en spijbelen (OLB). Per begeleidingsdomein worden echter steeds het aantal unieke leerlingen weergegeven.

Bij het bekijken van de bovenstaande cijfers valt onmiddellijk het grote aandeel van het domein preventieve gezondheidszorg (PGZ) op. Voor 54,40 % of meer dan 1 leerling op 2 ondernam het CLB een actie binnen dit domein. Zoals reeds aan bod kwam in het vorige hoofdstuk, wordt dit voor een groot deel verklaard door het aandeel van de medische consulten, waardoor 45,50 % van de schoolpopulatie in contact kwam met het CLB.

Het begeleidingsdomein Leren en Studeren vertegenwoordigt 15,20 % van de leerlingen met een zorgvraag. Dit betekent dat ongeveer 1 leerling op 6 nood heeft aan CLB-begeleiding rond leren en studeren. In het kader van onderwijsloopbaanbegeleiding, of kortweg OLB, zag het CLB 13,88 % van

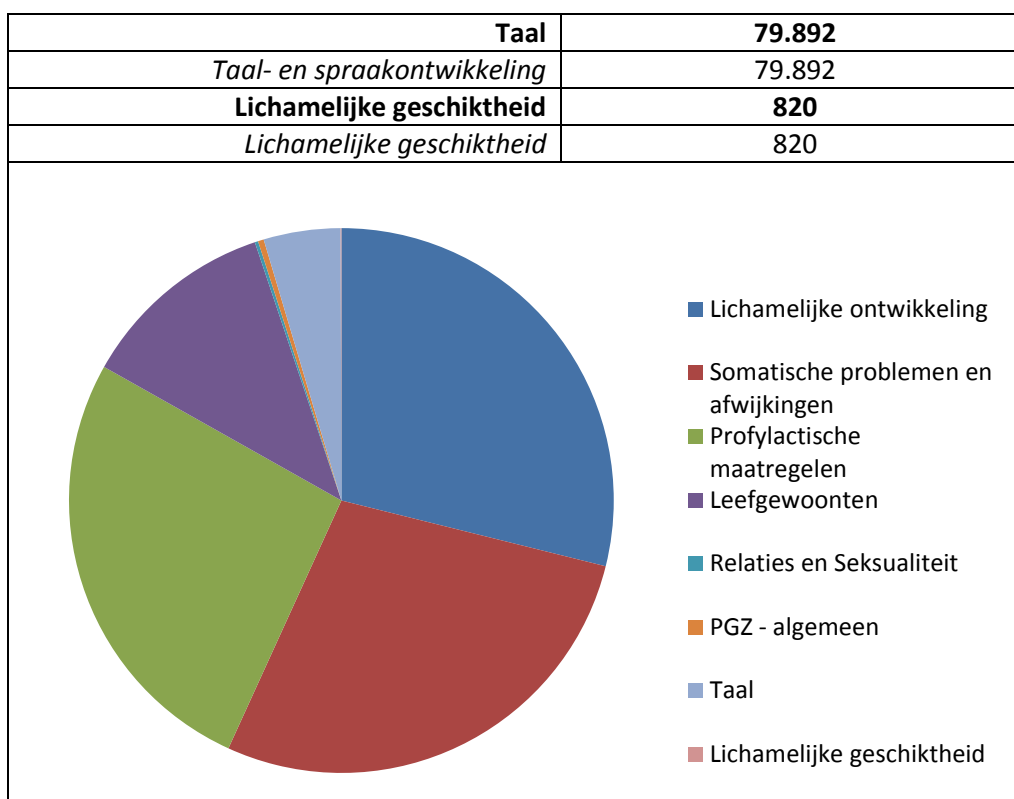
de leerlingen of 157.281 leerlingen in totaal. Voor Psycho-sociaal functioneren (PSF) tot slot ontving het CLB een zorgvraag voor ongeveer 1 leerling op 10 (9,57 %).

De onderwerpen die aan bod komen bij deze vragen, worden verduidelijkt op de volgende bladzijden.

Domein preventieve gezondheidszorg (PGZ)

Zoals reeds herhaaldelijk aan bod kwam, bestaat het domein PGZ voor het grootste deel uit medische consulten. Tijdens deze medische consulten wordt de gezondheid van de leerling opgevolgd gedurende zijn/haar schoolloopbaan. De onderwerpen die tijdens deze medische consulten aan bod komen, worden in het **blauw** aangeduid.

	Aantal leerlingen
PGZ – niet nader gespecificeerd	5.988
Lichamelijke ontwikkeling	505.824
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	1.661
<i>Groei en pubertaire ontwikkeling</i>	500.358
<i>Mond en tanden</i>	385.956
<i>Houding en bewegingsstelsel</i>	214.755
<i>Zindelijkheid</i>	854
<i>Psychomotoriek</i>	79.565
Somatische problemen en afwijkingen	489.065
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	2.025
<i>Neus-keel-oor</i>	25.378
<i>Gehoor</i>	239.983
<i>Visus</i>	458.951
<i>Hart en longen</i>	32.315
<i>Huid</i>	30.048
<i>Endocrinologie</i>	94
<i>Psychosomatische klachten</i>	816
<i>Neurologie</i>	941
Profylactische maatregelen	461.514
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	1.236
<i>Vaccinaties</i>	457.965
<i>Luizen</i>	4.919
<i>Besmettelijke ziekten</i>	1.499
Leefgewoonten	204.788
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	196
<i>Hygiëne</i>	2.175
<i>Slaapgewoonten</i>	378
<i>Voedings- en eetgewoonten</i>	200.939
<i>Verslaving</i>	2.415
<i>Beweging en sport</i>	259
<i>Fysieke conditie</i>	
Relaties en seksualiteit	3.459
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	2.471
<i>Relatievaardigheid</i>	212
<i>Anticonceptie en seksuele gezondheid</i>	877

Tabel 5: Aantal leerlingen die beroep deden op het CLB voor het domein preventieve gezondheidszorg

Zoals uit de bovenstaande figuur blijkt, werkt het CLB in het kader van PGZ voornamelijk rond lichamelijke ontwikkeling, somatische problemen en profylactische maatregelen.

De lichamelijke ontwikkeling bevat heel wat onderwerpen die aan bod komen tijdens de medische consulten, zoals o.a. mond en tanden en groei/pubertaire ontwikkeling.

Binnen de somatische problemen en afwijkingen besteden de arts en verpleegkundige tijdens een consult o.a. aandacht aan het gehoor en zicht van de leerling.

De profylactische maatregelen tot slot bestaan vnl. uit het vaccineren van de leerlingen. Hierbij volgen de CLB's het basisvaccinatieschema zoals vastgelegd door het Agentschap Zorg & Gezondheid. Concreet betekent dit dat de CLB-artsen onderstaande vaccinaties geven³:

- Combinatievaccin polio/difterie/tetanus/pertussis (in het 1^e leerjaar of op de leeftijd van 6 jaar);
- Mazelen/bof/rubella (in het 5de leerjaar of op de leeftijd van 10 jaar);
- Baarmoederhalskanker (voor meisjes uit het 1^e middelbaar of op de leeftijd van 12 jaar);
- Difterie/tetanus/pertussis (3^e middelbaar of op de leeftijd van 14 jaar).

Tijdens het schooljaar 2013 – 2014 werden 457.965 leerlingen of meer dan 40 % van de schoolpopulatie gevaccineerd.

³ Bron: Agentschap Zorg & Gezondheid, *Het basisvaccinatieschema Vlaanderen 2015*, Te raadplegen via <http://www.zorg-en-gezondheid.be/basisvaccinatieschema/>

Domein leren en studeren

	Aantal leerlingen
Leren en studeren – niet nader gespecificeerd	84.351
Leren en cognitie	95.288
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	17.523
<i>Algemene ontwikkeling</i>	40.424
<i>Cognitieve ontwikkeling</i>	22.878
<i>Taal- en spraakontwikkeling (buiten medisch consult)</i>	14.870
<i>Dyslexie en dyscalculie</i>	39.784
Werkhouding en aandacht	33.263
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	12.757
<i>Werkhouding- en tempo</i>	4.223
<i>Leer- en studiemethode</i>	2.473
<i>Motivatie en uitstelgedrag</i>	4.544
<i>Concentratiestoornissen</i>	16.696
Erkenning stoornis/handicap	1.598
<i>Erkenning stoornis/handicap</i>	1.598

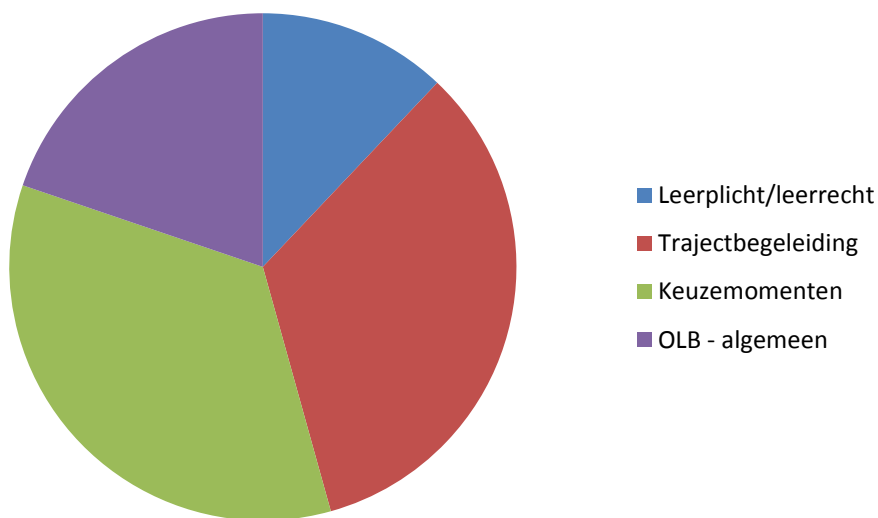
Tabel 6: Aantal leerlingen die beroep deden op het CLB voor het domein leren en studeren

Het CLB ontvangt heel wat zorgvragen m.b.t. leren en studeren. Deze vragen kunnen gesteld worden door de leerling zelf, de ouder(s) of school. Uit bovenstaande cijfers blijkt dat deze vragen vnl. betrekking hebben op leren en cognitie.

Deze vragen vallen rechtstreeks te situeren binnen de onderwijscontext waarbinnen het CLB werkzaam is. Voor leerlingen waar het leren en studeren wat moeilijker verloopt, ondersteunt het CLB de school en de ouders met informatie, advies en eventueel onderzoek, zodat ook voor deze leerlingen het leerproces vlot doorlopen kan worden.

Domein onderwijsloopbaanbegeleiding

	Aantal leerlingen
OLB – niet nader gespecificeerd	36.552
Leerplicht / leerrecht	22.299
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	1.546
<i>Problematische afwezigheden</i>	19.527
<i>Tijdelijke schorsingen</i>	1.355
<i>Buitengezet op school (BOS)</i>	1.558
<i>Manifeste onwil</i>	24
Trajectbegeleiding	62.085
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	15.118
<i>Instap in kleuteronderwijs/andere instapmomenten</i>	44
<i>Instap in onderwijs en studiekeuze voor anderstalige nieuwkomers</i>	693
<i>Overstap naar/binnen buitengewoon onderwijs (en omgekeerd)</i>	21.733
<i>GON/ION</i>	16.830
<i>Moeilijke keuzes (overzitten etc.)</i>	7.514
<i>Thuisonderwijs, tijdelijk onderwijs aan huis, ziekenhuisscholen, gemeenschapsinstellingen</i>	726
<i>Overstap naar/binnen leren en werken (en omgekeerd)</i>	2.291
<i>Trajectverandering buiten scharniermomenten</i>	4.051
<i>Buitenschoolse begeleiding</i>	7.133
Keuzemomenten	63.805
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	2.140
<i>Overstap kleuter – lager onderwijs</i>	11.550
<i>Overstap lager – secundair onderwijs</i>	27.821
<i>Overstap naar 2e graad secundair</i>	8.297
<i>Overstap naar 3e graad secundair</i>	4.853
<i>Overstap secundair – hoger onderwijs</i>	8.381
<i>Overstap secundair – andere opleiding dan hoger onderwijs</i>	2.358
<i>Aansluiting arbeidsmarkt</i>	987

Tabel 7: Aantal leerlingen die beroep deden op het CLB voor het domein onderwijsloopbaanbegeleiding

Net zoals de consulten binnen het domein PGZ behoren tot de verplichte CLB-begeleiding, is er ook binnen het domein onderwijsloopbaanbegeleiding een verplichte CLB-opdracht, met het oog op het vrijwaren van de leerplicht. Leerlingen hebben leerplicht vanaf het begin van het schooljaar waarin de leerling 6 jaar wordt, tot aan de leeftijd van 18 jaar. Voor leerlingen die regelmatig ongewettigd afwezig zijn en op die manier onderwijs- en ontwikkelingskansen dreigen te verliezen, start het CLB, in samenspraak met de school, een verplicht begeleidingstraject op.

De verplichte begeleiding rond leerplicht werd ingezet voor 22.299 leerlingen of bijna 2 % van het totaal aantal leerlingen. Naast het opvolgen van leerlingen die niet regelmatig naar school komen, begeleidt het CLB eveneens leerlingen die zijn buitengezet op school in hun zoektocht naar een nieuwe school zodat de onderwijsloopbaan gecontinueerd kan worden.

De CLB-begeleiding wordt opgestart voor leerlingen die meer dan 10 halve schooldagen per schooljaar ongewettigd afwezig zijn. Wanneer blijkt dat de CLB-begeleiding niet volstaat om de leerling opnieuw naar school te laten gaan, of wanneer de leerling en zijn ouders systematisch alle hulp weigeren, dan licht het CLB in overleg met de school het Departement Onderwijs in. Over het algemeen gebeurt dit wanneer een leerling meer dan 30 halve dagen afwezig blijft op school. Cijfers van het Departement Onderwijs⁴, zie tabel 8, geven aan dat er tijdens het schooljaar '13-'14 in totaal 8.897 leerlingen werden aangemeld die meer dan 30 halve dagen afwezig waren. Hieruit kunnen we concluderen dat de CLB-begeleiding voor meer dan de helft van de leerlingen succesvol was.

	Kleuteronderwijs	Basisonderwijs	Secundair Onderwijs
Aantal meldingen problematische afwezigheid bij Departement Onderwijs	220	1.921	6.756

Tabel 8 Aantal problematische afwezigheden Departement Onderwijs

Naast de CLB-interventies in het kader van afwezigheden, blijken de CLB's veel activiteiten te organiseren m.b.t. trajectbegeleiding. Deze blijken zich vnl. binnen de overstap van het kleuter naar het lager onderwijs, en van het lager naar het secundair te situeren. Voor in totaal 63.805 leerlingen of meer dan 5 % van de schoolbevolking werd een begeleiding rond een keuzemoment geregistreerd. Aangezien het CLB binnen dit kader slechts een tweedelijnsopdracht vervult, ter aanvulling van de school, kunnen we stellen dat dit aantal behoorlijk hoog ligt. Aanvullend ontwikkelde de CLB-sector de website Onderwijskiezer.be en staat het in voor de jaarlijkse organisatie van de SID-in's (studie-informatiedagen), waarover later meer.

Tot slot werden ook binnen het thema trajectbegeleiding heel wat zorgvragen geregistreerd. Binnen deze trajectbegeleiding begeleidt het CLB leerlingen waarvan de schoolloopbaan niet volgens het standaardtraject verloopt, bv. n.a.v. een geïndividualiseerde keuze of extra begeleiding die wordt ingezet.

Verwacht wordt dat het aantal leerlingen in begeleiding bij het CLB in het kader van een 'buitenzetting op school' (BOS) in het schooljaar 2014 – 2015 zal stijgen. Sinds dit schooljaar is nl. de aanwezigheid van het CLB verplicht bij de klassenraad voorafgaand aan een definitieve uitsluiting.

⁴ Cijfers uit parlementaire vraag n° 40 van 9 oktober 2014 (vraagsteller Kathleen Helsen). Te raadplegen via <http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/showSchriftelijkeVraag.action?id=929553>

Domein Psychosociaal functioneren

	Aantal leerlingen die een beroep deden op het CLB voor dit thema/onderwerp
PSF – niet nader gespecificeerd	53.053
Emotionele ontwikkeling	20.031
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	12.945
<i>Angstproblemen (vermoeden van stoornis)</i>	3.990
<i>Stemmingsproblemen (vermoeden van stoornis)</i>	3.714
<i>Persoonlijkheidsproblemen (vermoeden van stoornis)</i>	1.242
Sociale ontwikkeling	43.554
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	5.157
<i>Aanpassingsproblemen, sociale vaardigheden</i>	2.802
<i>Interactieproblemen met leerkracht(en)</i>	1.045
<i>Communicatie- en interactieproblemen (ASS)</i>	11.575
<i>Regelovertrekend gedrag</i>	6.683
<i>Pesten en gepest worden</i>	6.224
<i>Gedragsproblemen (vermoeden van stoornis)</i>	18.728
Problemen thuis	28.603
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	22.329
<i>Opvoedingsaanpak en -vaardigheden</i>	4.412
<i>Verwaarlozing en mishandeling (fysisch en psychisch)</i>	2.156
<i>Interactieproblemen binnen het gezin</i>	4.151
<i>Financieel-materiële problemen binnen het gezin</i>	1.380
Identiteitsproblemen	253
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	62
<i>Seksuele geaardheid</i>	107
<i>Cultuur, religie</i>	79
<i>Jongerencultuur, subcultuur</i>	11

Legend for the pie chart:

- Emotionele ontwikkeling
- Sociale ontwikkeling
- Problemen thuis
- Identiteitsproblemen
- PSF algemeen

Tabel 9: Aantal leerlingen die beroep deden op het CLB voor het domein psychosociaal functioneren

Voor 43.554 leerlingen werd een zorgvraag in het kader van de sociale ontwikkeling gesteld. Voor 6.224 leerlingen werd een CLB-begeleiding geregistreerd rond pesten en gepest worden.

28.603 leerlingen kwamen naar het CLB in het kader van problemen die zij thuis ervaren.

Een belangrijk aandachtspunt bij het ontvangen van een zorgvraag in het kader van PSF, is dat het CLB de vragen steeds bekijkt van een onderwijsgerelateerd perspectief. Dit betekent dat het CLB samen met de leerling, ouder(s) en school gaat bekijken welke invloed de zorgvraag heeft op het schools functioneren van de leerling. Naar aanleiding hiervan kan bv. samen worden beslist dat de school extra inspanningen zal leveren om het welbevinden van de leerling op school te optimaliseren.

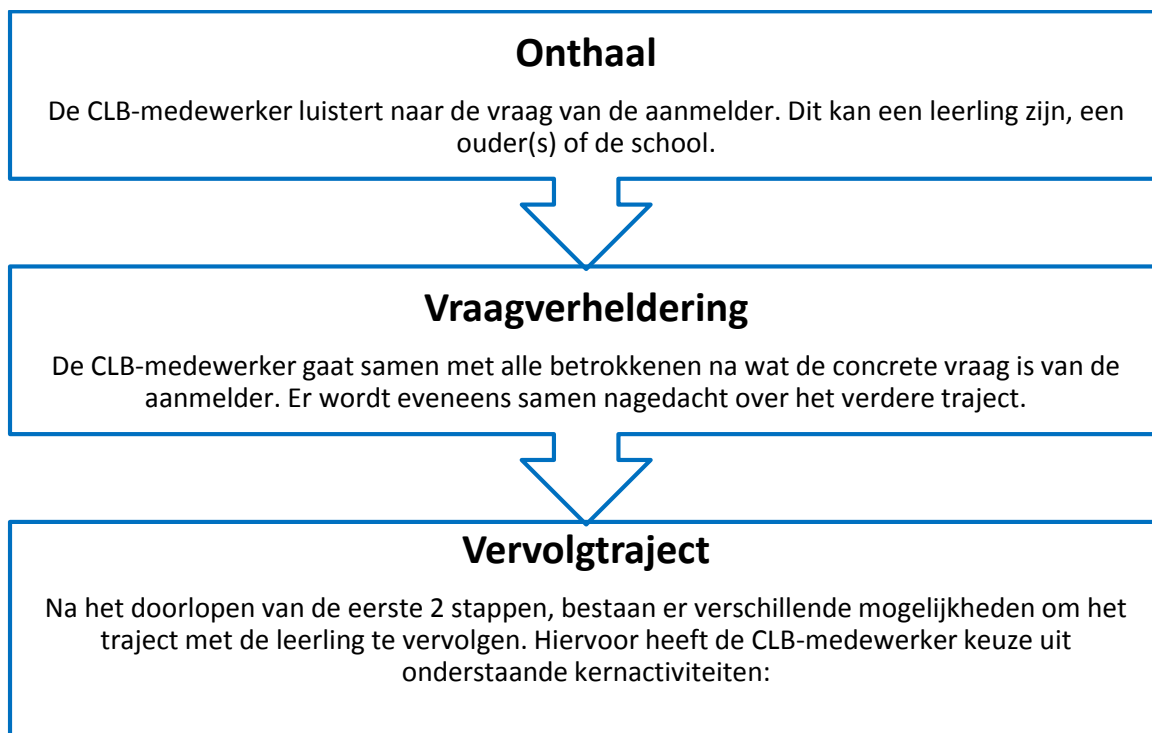
Samenvatting hoofdstuk 2

- CLB-medewerkers worden geconfronteerd met een zeer grote variëteit aan onderwerpen en thema's binnen de CLB-begeleiding.
- Voor bijna 55 % van de leerlingen of meer dan 1 leerling op 2 ondernam het CLB een actie in het kader van preventieve gezondheidszorg.
- Het CLB ontving voor 1 leerling op 6 een vraag rond leren en studeren.
- Voor 14 % van de leerlingen noteerde het CLB een interventie in het kader van de onderwijsloopbaan.
- 1 leerling op 10 stelde een zorgvraag in het kader van psycho-sociaal functioneren.
- Meer dan 40 % van de leerlingen werd tijdens dit schooljaar gevaccineerd.

Hoofdstuk 3: Wat doet het CLB met een zorgvraag?

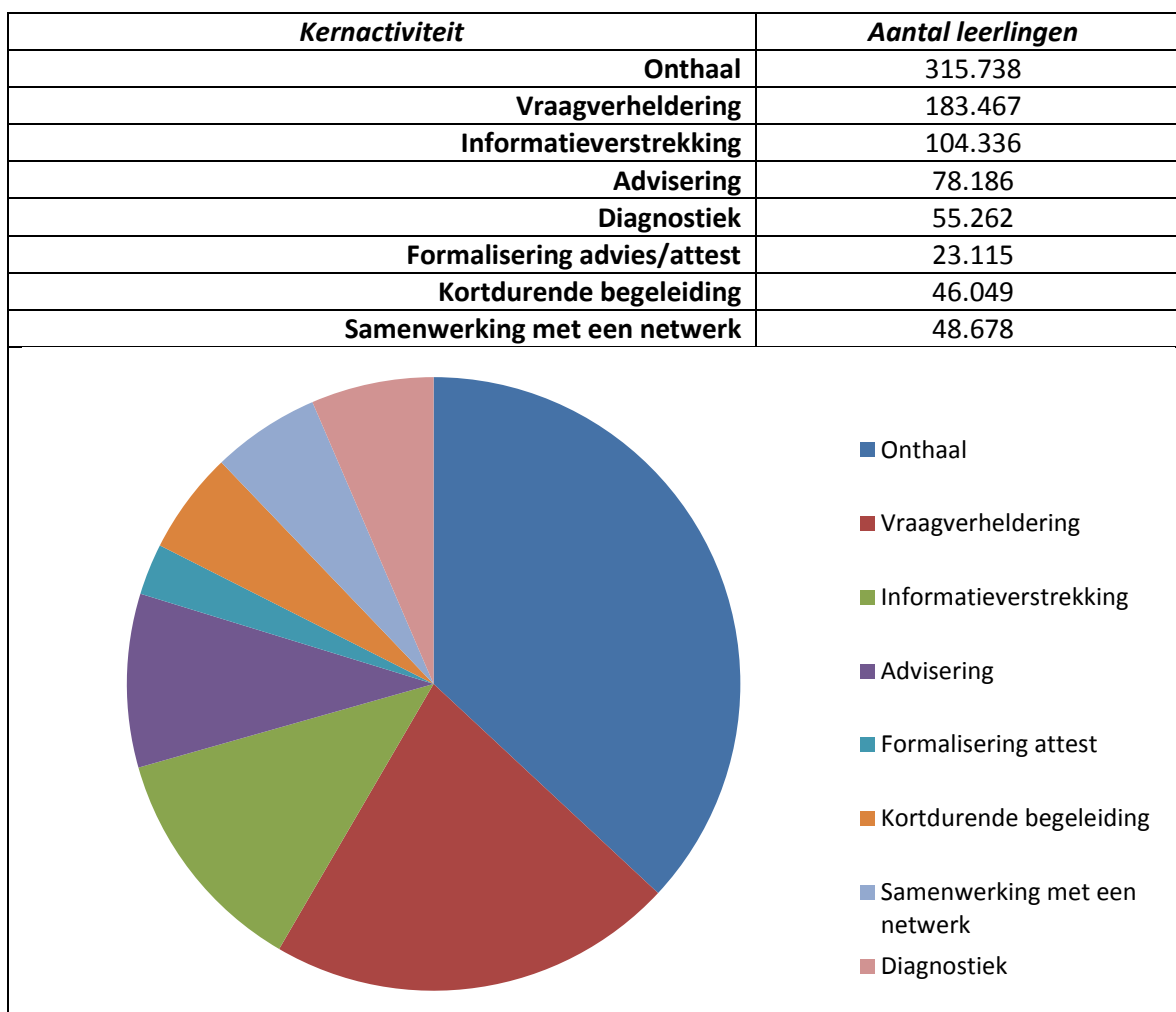
Nu we weten hoeveel leerlingen naar het CLB komen en met welke vragen, kunnen we bekijken hoe het CLB met deze vragen omgaat.

Een CLB-begeleidingstraject bestaat uit een aaneenschakeling van verschillende ‘kernactiviteiten’. Elke vraag die bij een CLB binnenkomt, wordt onthaald en verhelderd. Op basis daarvan bekijkt het CLB samen met de leerling/hulpvrager het verdere traject. Dit kan een traject zijn binnen het CLB-begeleidingsaanbod, of een verwijzing inhouden naar een meer gepast hulpaanbod buiten CLB.

Informatieverstrekking	De CLB-medewerker verstrekt informatie, bv. over keuzemogelijkheden.
Advies	De CLB-medewerker geeft onafhankelijk advies.
Diagnostiek	Indien de onderwijsnoden van de leerling dit vereisen, kan het CLB diagnostiek afnemen. Hiervoor baseert het CLB zich op wetenschappelijk onderbouwde methodieken en waar mogelijk op Prodia-protocollen (zie ook verder).
Formalisering advies/attest	In bepaalde situaties zal het CLB zijn advies formalisering in een advies. Dit is bv.. noodzakelijk om toegang te verlenen tot het buitengewoon onderwijs of gespecialiseerde hulpverlening.
Kortdurende begeleiding	Het CLB begeleidt de leerling en ouders gedurende 2 tot 8 sessies. Er wordt samen gezocht naar mogelijke oplossingen en antwoorden voor de zorgvraag.
Samenwerking met een netwerk	Het CLB werkt actief samen met een uitgebreid netwerk binnen de onderwijs- en welzijnswereld. Waar nodig worden leerlingen toegeleid naar meer gepaste of gespecialiseerde hulpverlening.

De onderstaande tabel toont aan hoeveel leerlingen beroep deden op de kernactiviteiten van de CLB-begeleiding.

Tabel 10: Leerlinggebonden aanbod, naar functie

We kunnen vaststellen dat de meerderheid van de zorgvragen worden beantwoord door het doorlopen van de 2 verplichte stappen (onthaal en vraagverheldering). Op de volgende bladzijden worden een aantal belangrijke cijfers meegegeven m.b.t. het traject dat het CLB met de leerling loopt in het kader van een begeleiding.

Diagnostiek

De CLB's zijn in staat zelf diagnostiek af te nemen voor onderwijsgerelateerde vragen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal leerlingen per begeleidingsdomein begeleid werden in het kader van diagnostiek.

Begeleidingsdomein	Aantal leerlingen
Leren en studeren	38.380
Onderwijsloopbaanbegeleiding	14.170
Preventieve gezondheidszorg	4.539
Psycho-sociaal functioneren (PSF)	14.784

Tabel 11 Aantal leerlingen die beroep deden op het CLB voor diagnostiek, verdeeld per begeleidingsdomein

De tabel op de vorige bladzijde toont aan dat de meerderheid van de diagnostiek betrekking heeft op het domein leren en studeren. Het grootste aantal diagnoses wordt gesteld voor cognitieve ontwikkeling. Concreet betekent dit dat het CLB de begaafdheid van een leerling nagaat, wat een belangrijke voorwaarde is voor de toelating van leerlingen in bepaalde types buitengewoon onderwijs. Het domein leren en studeren bevat verder o.m. diagnostiek rond leerproblemen (dyslexie en dyscalculie), spraak en taal en concentratiestoornissen.

Ten tweede neemt het CLB eveneens diagnostiek af in het kader van de onderwijsloopbaan. Dit kadert dan vnl. binnen de overstap naar buitengewoon onderwijs, of het verkrijgen van GON/ION. Tijdens het schooljaar 2013 – 2014 werd eveneens diagnostiek afgenomen voor de overstap van kleuter naar lager onderwijs. Deze diagnostiek had betrekking op de verplichte taaltoets die kleuters met onvoldoende aanwezigheid in de 3de kleuterklas, dienden af te leggen voor toelating in het eerste leerjaar. Vanaf het schooljaar 2014 – 2015 wordt deze taaltoets opgeheven.

Diagnostiek binnen de preventieve gezondheidszorg heeft betrekking op het controleren op de aanwezigheid van luizen en psychomotoriek. Binnen het psycho-sociaal functioneren tot slot wordt diagnostiek afgenomen in het kader van problemen thuis, gedragsproblemen en emotionele ontwikkeling.

Zoals verder aan bod komt in hoofdstuk 6, neemt het CLB diagnostiek af aan de hand van wetenschappelijk verantwoordelijke protocollen die worden uitgewerkt door het netoverstijgend project Prodiagnostiek.

Kortdurende begeleiding

Voor 46.049 leerlingen of bijna 5 % van de leerlingen werd een kortdurende begeleiding opgestart.

Onderstaande tabel geeft een idee rond welke begeleidingsdomeinen de kortdurende begeleidingen georganiseerd worden.

Begeleidingsdomein	Aantal leerlingen
Leren en studeren	15.472
Onderwijsloopbaanbegeleiding	15.707
Preventieve gezondheidszorg	3.705
Psycho-sociaal functioneren (PSF)	25.247

Tabel 12 Aantal leerlingen die beroep deden op het CLB in het kader van een kortdurende begeleiding, opgedeeld per begeleidingsdomein

De kortdurende begeleidingen concentreren zich vnl. binnen het domein van het psycho-sociaal functioneren. Ook voor leren en studeren en onderwijsloopbaanbegeleiding worden een groot aantal kortdurende begeleidingen geregistreerd. Het begeleidingsdomein PGZ registreert het minste aantal kortdurende begeleidingen.

De kortdurende begeleidingen binnen PSF hebben vnl. betrekking op sociale ontwikkeling, emotionele ontwikkeling en problemen thuis.

Formalisering attest

Zoals de tabel op pagina 20 weergeeft, registreert het CLB de formalisering van een advies of attest voor 23.115 unieke leerlingen. Het lijkt hierbij eveneens interessant om te bekijken met welk doel deze

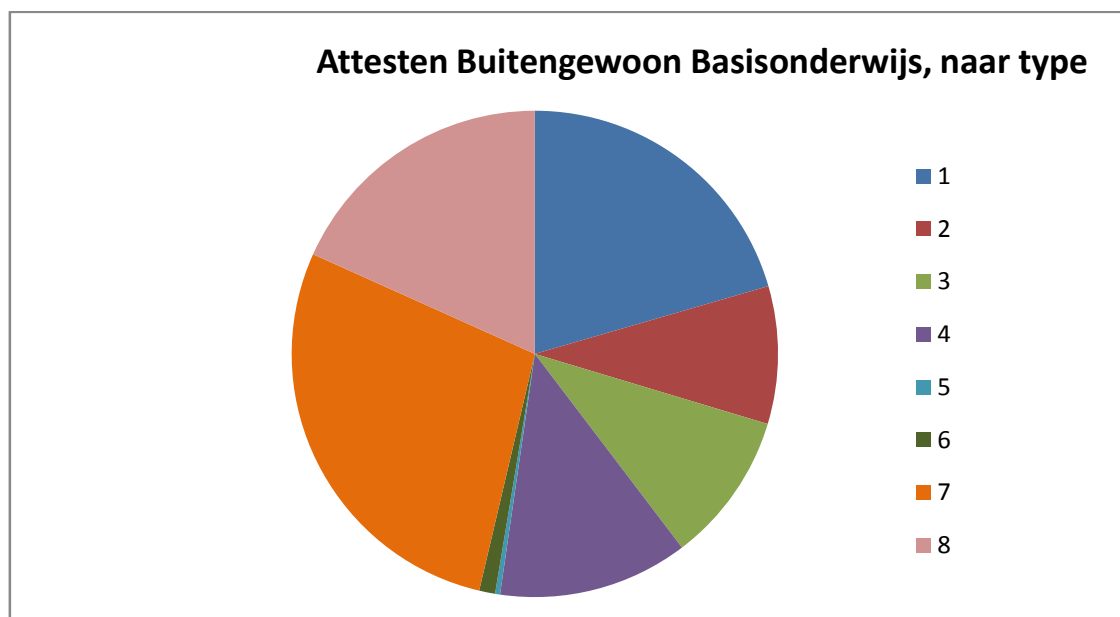
attesten worden uitgeschreven. Onderstaande tabel geeft een overzicht van dit aantal, gerangschikt per begeleidingsdomein.

<i>Domein/onderwerp</i>	<i>Aantal leerlingen</i>
Leren en studeren	3.068
Onderwijsloopbaanbegeleiding	19.169
Preventieve gezondheidszorg	998
Psycho-sociaal functioneren	1.054

Tabel 13 Aantal leerlingen waarvoor het CLB een attest formaliseerde

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de meerderheid van attesten wordt uitgeschreven binnen het domein onderwijsloopbaan. Dit heeft concreet betrekking op het formaliseren van een attest bij de overstap naar/binnen het buitengewoon onderwijs. Dit kan verklaard worden door het feit dat de CLB's een van de (weinige) instanties is die bevoegd is voor het verlenen van toegang tot het buitengewoon onderwijs. Vanaf 1 september 2014 kreeg het CLB hiervoor zelfs de exclusieve bevoegdheid. Andere attesten die het CLB uitschrijft binnen OLB, zijn bv. deze voor een POT (Persoonlijk Ontwikkelingstraject), GON/ION en een time-out of verblijf in een zorgboerderij.

Binnen leren en studeren kan het CLB o.a. attesten uitschrijven in het kader van leerproblemen of taal en spraak. Voor het domein Psysociaal Functioneren hebben de attesten betrekking op gedrags- en communicatie of interactieproblemen. Binnen de preventieve gezondheidszorg schrijft het CLB minder attesten uit. De uitgeschreven attesten hebben voor de meerderheid betrekking op lichamelijke geschiktheid, een attest dat verplicht in bepaalde studierichtingen zoals bv. vrachtwagenchauffeur, dakwerken en voedsveiligheid.

Figuur 1 Attesten buitengewoon onderwijs, naar type

De taartdiagram in figuur 8 toont de verdeling aan van de attesten buitengewoon onderwijs per type onderwijs dat bestaat in het buitengewoon onderwijs. Tijdens het schooljaar 2013 – 2014 bood het buitengewoon basisonderwijs 8 verschillende types aan:

Type	Omschrijving
1	Licht mentale handicap
2	Matig of ernstig mentale handicap
3	Ernstige emotionele of gedragsproblemen
4	Lichamelijke handicap
5	Kinderen in een ziekenhuisschool of preventorium
6	Visuele handicap
7	Auditieve handicap
8	Ernstige leerstoornissen

Tabel 14 Types Buitengewoon Basisonderwijs

De meerderheid van de attesten tijdens het schooljaar 2013 – 2014 werd uitgeschreven voor type 7. Ook de types 1, 3, 4 en 8 werden vaak geformaliseerd door het CLB. Type 5 blijkt het minst vaak geregistreerd.

De meerderheid van de attesten geformaliseerd door het CLB blijken de eerste attesten van de leerling te zijn. In het andere geval spreekt men over een zogenaamde attestwijziging: de leerling bezit reeds een attest buitengewoon onderwijs, maar dit blijkt niet langer op zijn/haar behoeften afgestemd te zijn.

Een attest buitengewoon onderwijs verschaft de leerling het recht om buitengewoon onderwijs te vervolgen, maar dit is evenwel geen verplichting. De ouders van de leerling beslissen of de leerling les zal volgen in het gewoon dan wel in het buitengewoon onderwijs.

Samenvatting hoofdstuk 3

- Voor 78.186 leerlingen of bijna 7 % bracht het CLB een onafhankelijk advies uit.
- Ongeveer 5 % van de leerlingen werd kortdurend door het CLB begeleid. De meerderheid van deze begeleiding vond plaats in het kader van het psycho-sociaal functioneren van de leerling.
- Voor 55.262 leerlingen voerde het CLB diagnostiek uit. Deze diagnostiek had vnl. betrekking op leren en studeren.
- Voor 23.115 leerlingen formaliseerde het CLB een attest. De meerderheid van deze attesten worden uitgeschreven in het kader van een overstap naar/binnen buitengewoon onderwijs.

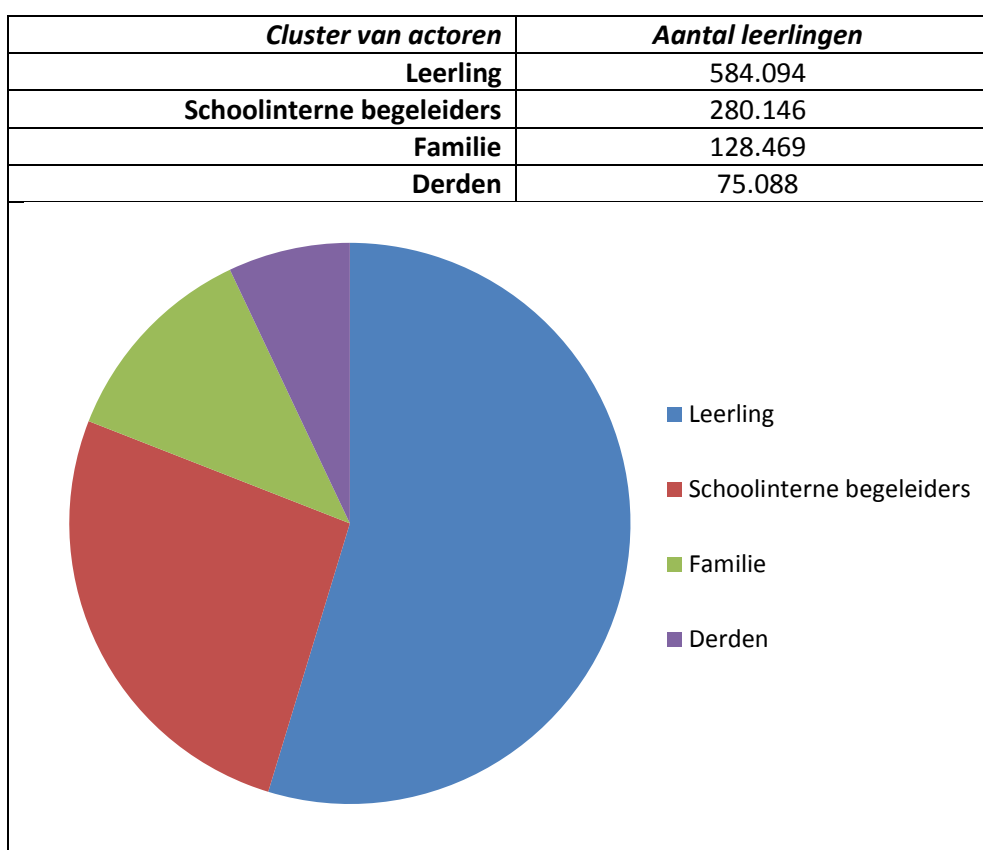
Hoofdstuk 4: Met wie werkt het CLB samen?

De leerlingenbegeleiding focust in de eerste plaats op de leerling. Om het welbevinden van een leerling in kaart te brengen, dient het CLB echter rekening te houden met de omgeving en context waarbinnen een leerling opgroeit. Dit betekent dat de leerlingenbegeleiding niet enkel een verhaal is van de leerling en het CLB, maar ook door diverse andere actoren gedragen wordt.

Indien er andere actoren betrokken worden bij de leerlingenbegeleiding, wordt dit steeds besproken met de leerling. Bovendien heeft het betrekken van deze actor(en) als enig doel het verhogen van het welbevinden van de leerling.

De CLB-begeleidingen die in dit hoofdstuk besproken worden, vonden steeds plaats met actoren die geen deel uitmaken van het CLB. De interventies waarbij het CLB de enige actor is, worden niet besproken. Voorbeelden van deze interventies zijn bv. het formaliseren van een attest en een intern multidisciplinair overleg.

We onderscheiden 4 grote clusters van actoren die betrokken worden bij de leerlingenbegeleiding.

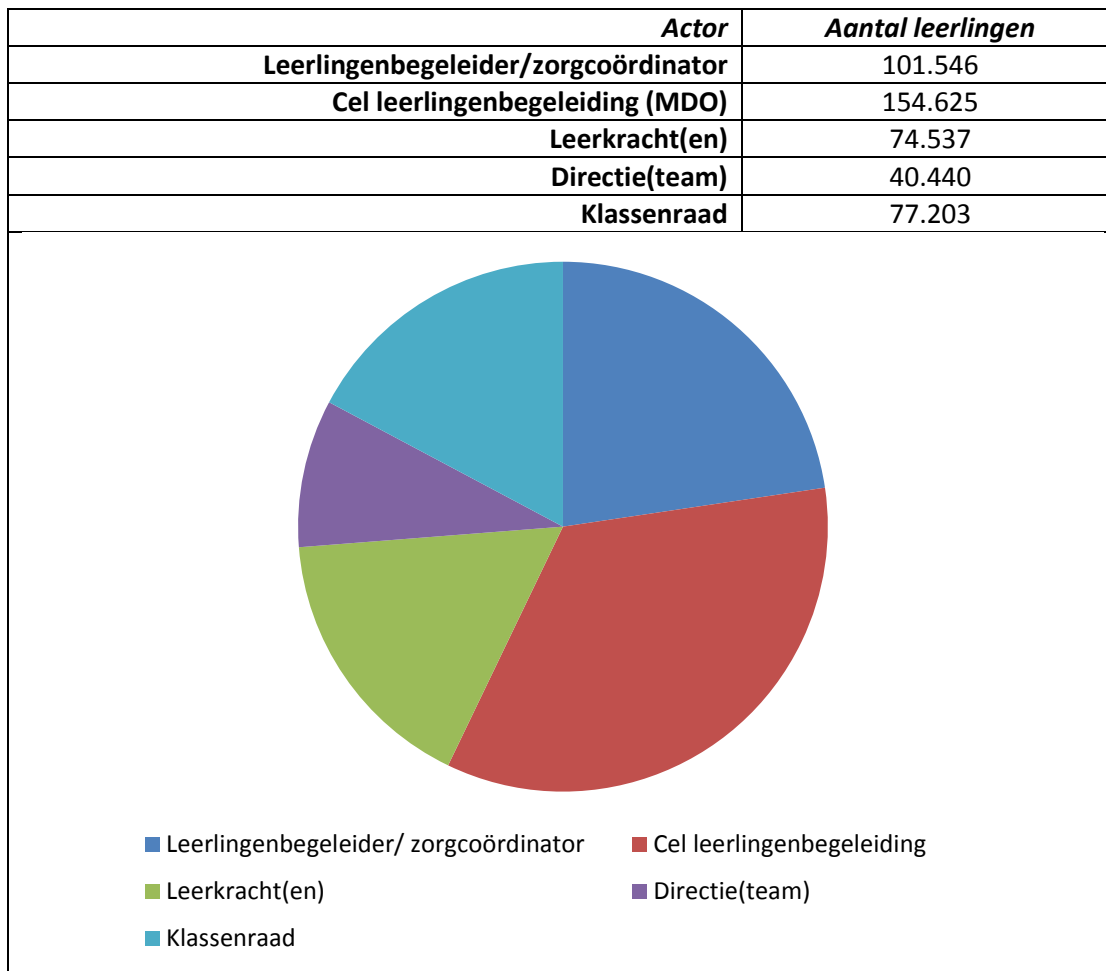

Tabel 15: Aantal leerlingen naar betrokkenheid per cluster actoren

De leerling wordt het vaakst betrokken bij de CLB-begeleiding. Het kan hierbij zowel gaan over een individuele leerling, als over een hele klasgroep (bv. bij een medisch onderzoek of een klassikale toelichting over studiekeuze). De overige actoren worden op de volgende bladzijden besproken.

Cluster schoolinterne begeleiders

Leerlingenbegeleiding is een verhaal waarin zowel de school als het CLB engagementen en verantwoordelijkheden opnemen. Het gevolg hiervan is dat de school, na de leerling, de tweede vaakst betrokken actor is. De school bevat onderstaande actoren:

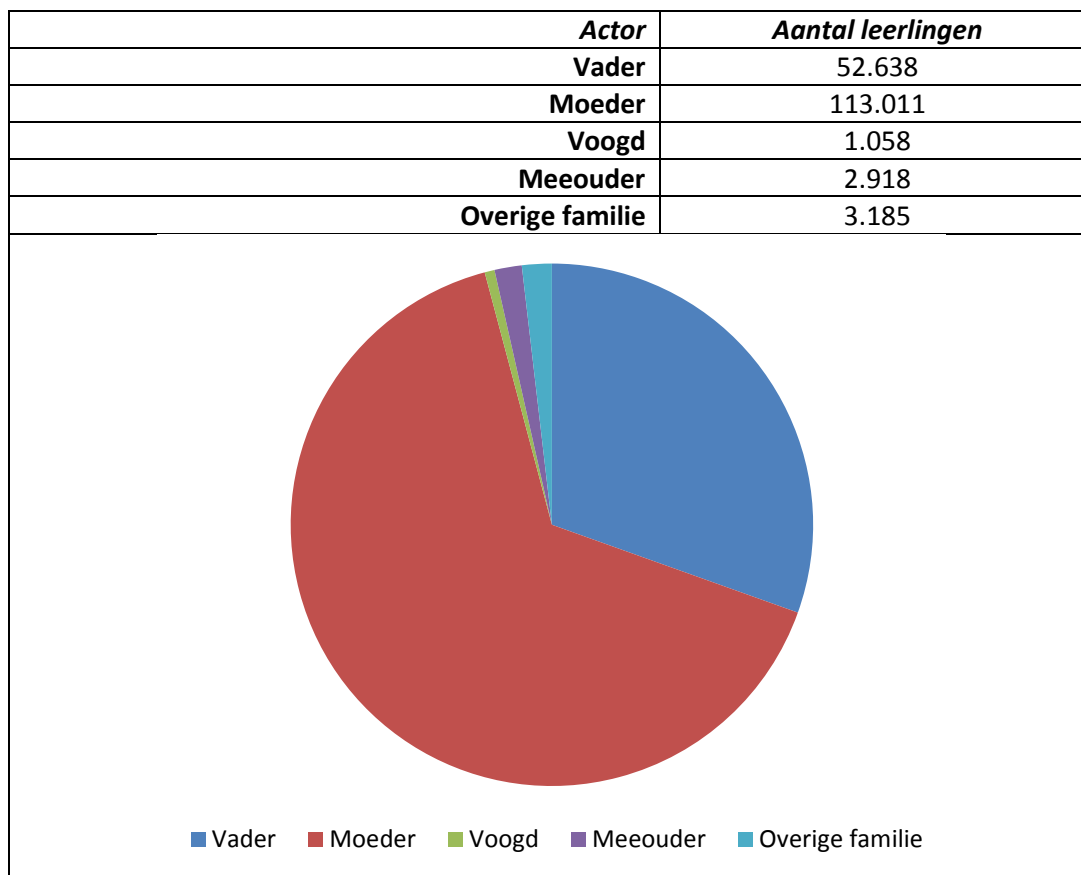

Tabel 16: Aantal leerlingen, naar betrokken actor schoolinterne begeleider

Hieruit blijkt dat de cel leerlingenbegeleiding (MDO) de schoolse actor is die het vaakst wordt betrokken bij de CLB-begeleiding. De cel leerlingenbegeleiding is een overlegorgaan waarin verschillende personen vertegenwoordigd zijn. Meestal zijn dit de CLB-medewerker, directeur, zorgcoördinator en GOK-coördinator. Naargelang de concrete zorgvraag die besproken wordt op dit MDO wordt de cel uitgebreid met bv.. een klastitularis, opvoeder of een vakverantwoordelijke.

Cluster familie

De familie is in vele gevallen de actor die het dichtst bij de leerling staat. Onderstaande familieleden worden het vaakst bij de CLB begeleiding betrokken.

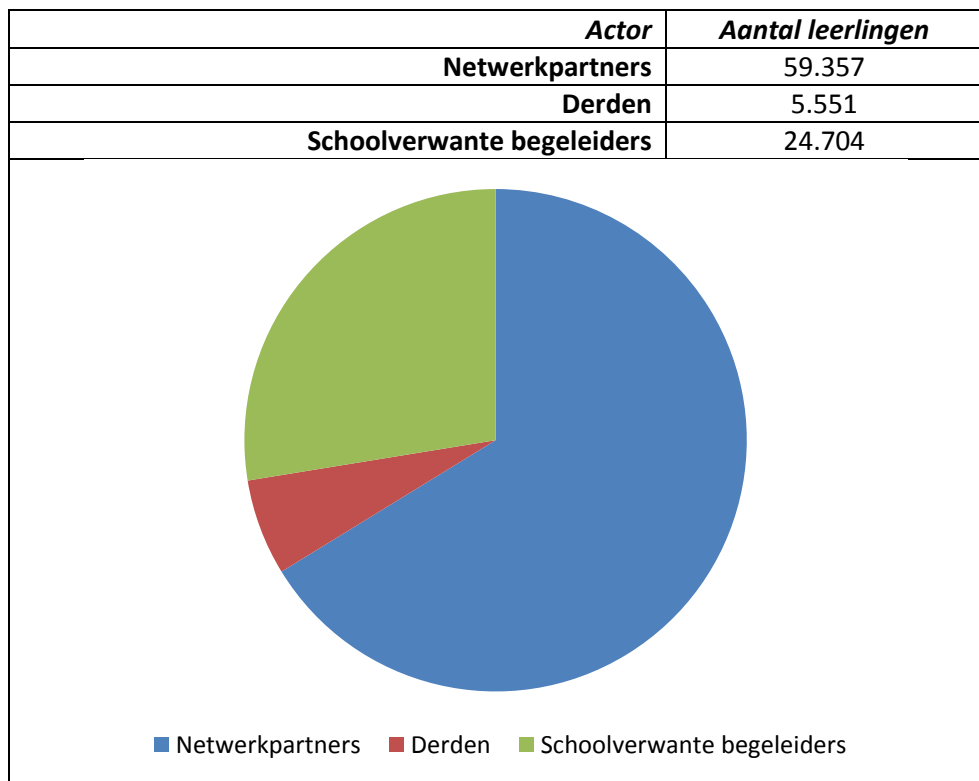

Tabel 17: Aantal leerlingen, naar betrokken familie-actor

Uit bovenstaande tabel en taartdiagram blijkt dat de moeder overduidelijk het vaakst betrokken wordt bij de leerlingenbegeleiding.

Derden

De cluster derden tot slot bevat drie actoren. Voor definities verwijzen wij u graag door naar bijlage II.

Tabel 18: Aantal leerlingen, naar betrokkenheid derden-actor

Samenwerking met verschillende netwerkpartners blijkt een belangrijke meerwaarde te vormen voor de CLB's, zoals ook reeds uit het vorige hoofdstuk bleek. Hiervoor is het belangrijk dat ieder CLB een uitgebreid regionaal netwerk heeft om op terug te vallen. Ook op overkoepelend niveau worden samenwerkingsverbanden afgesloten door de ISC, waarover later meer.

De onderstaande woordenwolk geeft een overzicht van de belangrijkste netwerkpartners van het CLB. Deze lijst is niet exhaustief.

Figuur 2 Netwerkpartners CLB-sector

De figuur op de vorige bladzijde bevat de actoren waar de CLB-sector in het algemeen vaak mee in aanraking komt en samenwerkt. Om het netwerk van actoren wat concreter te maken, wordt deze woordenwolk opnieuw vertoond maar nu voor de specifieke situatie van een Brussels CLB. Hierbij worden concrete namen van netwerkpartners en voorzieningen ingevuld. Ook deze lijst is niet exhaustief en heeft betrekking op het schooljaar 2013 – 2014.

Figuur 3 Netwerkaart Brussels CLB

De voorzieningen die in deze afbeelding worden weergegeven, zijn niet volledig. Zo werkt het Brussels CLB niet met 1 OCMW samen, maar met maar liefst 41 verschillende afdelingen of vestigingen. Dit geldt eveneens voor bv. de wijkgezondheidscentra, met 29 vestigingen, de ziekenhuizen (11) de huisartsen (125, enkel in Brussel) en de tandartsen waarmee werd samengewerkt (94). Hiernaast beperken de actoren zich niet tot Brussel en omgeving, maar werkte het CLB bv. samen met de jeugdrechtbank van Brussel, Leuven, Dendermonde en Hasselt. Dit om aan te tonen dat de werkelijke kaart van actoren nog veel uitgebreider is dan we in dit jaarrapport weergeven.

Samenvatting hoofdstuk 4

- Leerlingenbegeleiding is geen exclusief verhaal van het CLB. Er worden integendeel heel wat verschillende actoren betrokken.
- Het CLB werkt nauw samen met de school.
- Binnen de schoolse context wordt de cel leerlingenbegeleiding het vaakst betrokken bij een interventie.
- Binnen de familie blijkt overduidelijk dat de moeder het vaakst bij de CLB-begeleiding betrokken is.

Hoofdstuk 5 : Het nieuwe jeugdhulpverleningslandschap

Op 1 maart 2014 ging het nieuwe decreet Integrale Jeugdhulp van start. Dit decreet luidde de start van een nieuw jeugdhulpverleningslandschap in, waarin ook de CLB's een belangrijke rol opnemen. Voorafgaand aan de opstart van het nieuwe decreet, fungeerde de provincie Oost-Vlaanderen sinds 15 september 2013 als voorstartregio Integrale Jeugdhulp. Hun ervaringen met het nieuwe landschap vormden de basis voor een verdere uitrol van het decreet over heel Vlaanderen.

Het nieuwe jeugdhulpverleningslandschap kwam pas op het einde van het schooljaar 2013 – 2014 op kruissnelheid voor de meerderheid van de CLB. Bovendien beschikken we op dit moment nog niet over het nodige cijfermateriaal om de effecten van dit decreet te bespreken. Dit jaarverslag beperkt zich tot het bespreken van een eerste weerslag van de vernieuwde jeugdhulp. De CLB-sector kijkt echter uit naar de eerste meetresultaten van IJH, die ongetwijfeld in het volgende jaarverslag wel opgenomen kunnen worden.

Positie van het CLB in het nieuwe jeugdhulpverleningslandschap

Dit jaarverslag heeft niet tot doel de volledige Integrale Jeugdhulp te bespreken, dat zou ons immers te ver leiden. Wel wordt hierbij kort de positie van de CLB's geduid in dit nieuwe landschap.

De rol die de CLB's krijgen toebedeeld in de Integrale Jeugdhulp (IJH), valt te situeren binnen de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Binnen deze rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp staan de CLB's – samen met Algemeen Welzijnswerk en Kind Gezin – in voor de 'brede instap'. Deze brede instap onthaalt iedere minderjarige⁵ met een vraag. Deze vraag wordt door de dienst onthaald en verduidelijkt, waarna de dienst ofwel zelf aan de slag gaat met de vraag van de minderjarige, ofwel de minderjarige doorverwijst naar een instelling die meer gepast is om in te gaan op de vraag van de minderjarige.

Sommige jongeren hebben echter nood aan meer ingrijpende hulp, zoals bv. een verblijf in een dagcentrum. In dat geval zal het CLB instaan voor de aanvraag van niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. De CLB-medewerker begeleidt hierbij de jongere en zijn/haar ouders of opvoedingsverantwoordelijke doorheen het proces van de aanmelding, tot de jongere effectief plaats krijgt in de instelling die zorg op maat kan bieden. Deze aanvraag verloopt steeds via het multidisciplinair team of MDT. Zij richten hun aanvraag tot de Intersectorale Toegangspoort (ITP), die op zijn beurt instaat voor de toekenning van niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp.

Naast het aanvragen van de meest gepaste hulp voor een jongere, heeft het CLB eveneens een rol te vervullen binnen de zogenaamde verontrusting en maatschappelijke noodzaak. Dit zijn situaties waarbij het CLB van oordeel is dat de veiligheid of leer- en ontwikkelingskansen van een minderjarige in het gedrang komen. De CLB-medewerker is van oordeel dat ingrijpen in deze thuissituatie noodzakelijk is. Dit kan bijvoorbeeld gaan om situaties van problematisch spijbelen, misbruik of mishandeling (zowel psychisch als fysiek) of indien de jongere en zijn/haar ouders alle medewerking weigeren aan noodzakelijke hulpverlening.

⁵ Minderjarige of meerderjarige met verlengde minderjarigheid (tot 24 jaar).

Crisisinterventies

Een crisis is een acute noodsituatie waar onmiddellijk hulp moet geboden worden. Professionele hulpverleners kunnen 24/24 en 7 dagen op 7 dagen dergelijke situaties aanmelden bij een crisismeldpunt. Onderstaande tabel toont het aantal aanmeldingen van CLB's bij de crisismeldpunten, opgedeeld per regio, voor de periode 1 september 2013 tot 1 september 2014.

	Antwerpen	Brussel	Vlaams-Brabant	Limburg	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen
Aantal crisisinterventies door CLB	227	26	82	88	155	170

Tabel 19 Aantal aanmeldingen door CLB bij het crisismeldpunt

De CLB's melden in totaal 748 crisissituaties aan bij een crisismeldpunt. Op basis van de cijfers uit de voorstartregio Oost-Vlaanderen, kunnen we besluiten dat de CLB-sector de grootste aanmelder is van crisissituaties in vergelijking met de overige sectoren binnen de integrale jeugdhulp.

Netoverstijgende ondersteuning van de CLB's bij de implementatie

Sedert 2 februari 2014 ging het PICOV-project van start, dat staat voor *Project Integrale Jeugdhulp voor de CLB-Ondersteuning in Vlaanderen*. Dit project werd mogelijk gemaakt dankzij een projectsubsidie vanuit het Departement Welzijn.

Het PICOV-team bestaat uit een voltijdse medewerker per provincie. Zij staan de CLB's bij in de implementatie van IJH en vormen een brugfiguur tussen de CLB-sector, beleidsinstellingen en netwerkpartners. Door middel van standaarddocumenten en nieuwsbrieven zorgen zij ervoor dat de implementatie van het nieuwe landschap vlot verloopt voor de CLB's. Via regelmatige samenkomsten met CLB-medewerkers wordt voldoende ruimte gecreëerd voor intervisie tussen de CLB-medewerkers. De inspanningen van het PICOV-team worden dan ook zeer gewaardeerd, zowel door de CLB-sector als door netwerkpartners en beleidsinstanties.

Het PICOV-project werd voorafgegaan door een beperkt team die de ondersteuning en implementatie van integrale jeugdhulp in de voorstartregio Oost-Vlaanderen faciliteerde.

De werkzaamheden van PICOV kunnen gevolgd worden via hun website www.picov.be.

Samenvatting hoofdstuk 5

- Binnen het decreet Integrale Jeugdhulp krijgen de CLB's een rol toegekend als rechtstreeks toegankelijke dienst. Hierdoor kan iedere minderjarige met een vraag naar een CLB stappen.
- Hiernaast vervult het CLB een rol als toeleider naar en aanmelder bij meer ingrijpende hulpverlening, de zogen. niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening.
- Het CLB melde voor 748 leerlingen een crisissituatie aan.
- De CLB-sector is de grootste aanmelder binnen de crishulpverlening.

Hoofdstuk 6: De CLB-sector in een notendop

In de vorige hoofdstukken kwam reeds de inhoudelijke werking van de CLB's aan bod. Hieruit werd duidelijk dat de leerlingenbegeleiding te situeren valt binnen 4 begeleidingsdomeinen: leren en studeren, onderwijsloopbaanbegeleiding, preventieve gezondheidszorg en psycho-sociaal functioneren.

Aan de basis van de CLB-werking liggen een aantal belangrijke principes. Deze principes werden in 2003 vastgelegd in het Mission Statement van de CLB's. De 72 CLB's engageren zich om deze werkingsprincipes dagdagelijks toe te passen in de leerlingenbegeleiding.

Vertrouwen: de basis voor de relatie tussen het CLB en zijn cliënten (de leerling, zijn ouders, de leerkracht en de schooldirectie) is wederzijds vertrouwen.

Onafhankelijk: de Centra treden onafhankelijk op met als belangrijkste doelstelling het welzijn van de leerling.

Discreet: de Centra garanderen discretie vanuit een respect voor alle betrokkenen.

Respect voor de privacy: de Centra verzamelen en gebruiken enkel gegevens die relevant zijn voor de uitvoering van hun opdracht.

Deskundig: alle medewerkers van de Centra waken over hun deskundigheid en bekwamen zich steeds verder in functie van hun taak.

Laagdrempelig: de Centra stemmen hun werking af op en staan open voor hun doelgroepen. De begeleiding is kosteloos.

Preventief: de Centra ondernemen, waar noodzakelijk en nuttig, tijdig actie om samen met alle betrokken partijen het welzijn van de leerlingen te vrijwaren of te bevorderen.

Emancipatorisch: de Centra werken samen met de school aan de versterking van de eigen verantwoordelijkheid van de leerling en stimuleren zijn ontwikkeling tot zelfredzaamheid, zelfvertrouwen en zelfsturing met respect voor de identiteit van de leerling.

Maatschappijgericht: de Centra houden voeling met de maatschappelijke evoluties en houden hiermee rekening bij de uitvoering van hun opdracht.

Teamwerk: de Centra werken multidisciplinair.

Prioritair: de Centra besteden bijzondere aandacht aan leerlingen die bedreigd zijn in hun ontwikkeling of opgroeien in een risicovolle omgeving.

Personeel & middelen

Voor de uitvoering van hun opdracht ontvangen de centra enerzijds werkingsmiddelen, en anderzijds omkaderingsgewichten voor het inzetten van personeel.

De centra voor leerlingenbegeleiding in cijfers: schooljaar 2013 - 2014

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de evolutie van de financiële werkingsmiddelen van de CLB, sinds de oprichting in 2000 tot nu (schooljaar 2013 – 2014).

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
13.212.275	13.684.342	13.869.073	14.039.662	14.229.198	14.150.000	14.365.227

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
14.598.771	14.795.010	16.081.220	15.922.000	15.922.000	15.922.000	15.922.000	16.157.632

Tabel 20 Overzicht werkingsbudget CLB-sector

De evolutie van deze werkingsmiddelen dient te worden afgezet tegenover een neutrale parameter zodat het mogelijk is een objectieve inschatting te maken van deze evolutie. Hiervoor is een uitdrukking van de koopkracht uitermate geschikt. Wanneer we het basisbedrag van de CLB-werkingsmiddelen van 2000 vergelijken met de index van 1 november 2014, kunnen we vaststellen dat de CLB's een indexverlies van 20 % lijden over de laatste 20 jaar.

Naast de werkingsbudgetten, krijgen de CLB's eveneens omkaderingsgewichten ter beschikken voor de invulling van de personeelsformatie. Bij de opstart van de CLB's in 2000 werd een vast contingent van beschikbare omkaderingsgewichten vastgelegd door de overheid. Sinds 2000 werd dit contingent bevroren wat betekent dat de CLB's werken onder een gesloten enveloppefinanciering.

Dit contingent omkaderingsgewichten wordt op een 3-jaarlijkse basis onderling verdeeld tussen de 72 CLB's. Hierbij worden de gewogen leerlingenaantallen als eerste parameter gehanteerd. Zoals in het volgende hoofdstuk aan bod zal komen, steeg dit gewogen leerlingenaantal met 6,92 % sinds de oprichting van de CLB's. Het gewogen leerlingenaantal wordt bekomen door aan elke leerling een gewicht toe te kennen o.b.v. het onderwijsniveau waarin hij/zij les volgt. Deze gewichten werden per decreet vastgelegd en worden weergegeven in de onderstaande kolom:

Gewicht	Onderwijsniveau leerling
7	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buitengewoon onderwijs ▪ Geïntegreerd onderwijs (GON) ▪ Deeltijds secundair beroepsonderwijs ▪ Deelnemers erkende vormingen
4	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eerste leerjaar B ▪ Beroepsvoorbereidend leerjaar ▪ 2e en 3e graad beroepsonderwijs ▪ Anderstalige nieuwkomers in het basis en secundair onderwijs
2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kleuteronderwijs ▪ Lager onderwijs
1,5	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1e graad secundair onderwijs, m.u.v. eerste leerjaar B en het beroepsvoorbereidend leerjaar ▪ Leerlingen kunst- en technisch secundair onderwijs
1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alle overige leerlingen secundair onderwijs

Tabel 21: Toegekend gewicht per categorie leerling

Naast het gewogen leerlingenaantal hanteert de overheid nog 2 bijkomende parameters om de omkadering toe te kennen. De eerste parameter bekijkt de aanwezigheid van leerlingen met een SES-indicatie in het werkgebied van het CLB, terwijl de tweede parameter omkadering toekent o.b.v. dichtheid.

Het werken met een omkadering onder een gesloten enveloppe heeft als pervers effect dat een CLB waar het leerlingenaantal aanzienlijk stijgt, toch met een omkadering van beperktere omvang moet functioneren indien het stijgend leerlingenaantal in een ander CLB groter is.

Personeelsformatie

Zoals op de vorige bladzijde aan bod kwam, ontvangt ieder CLB een bepaalde omkadering uit het gezamenlijke contingent. Aan de hand van deze beschikbare omkadering, vult ieder CLB de personeelsformatie in. Deze personeelsformatie is decretaal aan een aantal regels onderworpen. Zo moet voldaan worden aan de basisformatie⁶, en kan de directeur bijkomende coördinatievergoedingen toekennen.

Aan ieder ambt dat de directeur kan toekennen hangt een bepaald omkaderingsgewicht vast. Dit gewicht wordt bepaald o.b.v. de kost van dat ambt. De volgende tabel geeft een overzicht van deze gewichten.

Kost omkaderingsgewicht	Ambt
1,6	Arts
1,6	Directeur
1,3	Consulent
1,3	Psycho-pedagogisch consulent
1	Administratief werker
1	Maatschappelijk werker
1	Paramedisch werker
1	Psycho-pedagogisch werker
0,7	Medewerker
0,7	Intercultureel bemiddelaar
0,5	Ervaringsdeskundige

Tabel 22: Mogelijke ambten, uitgedrukt in omkaderingsgewicht

Invulling personeelsformatie

Op basis van de 3-jaarlijks toegekende omkadering vullen de CLB's hun omkadering in. De onderstaande tabel toont het aantal voltijdse ambten die door de CLB's werden ingezet onder de gesloten enveloppe. Tijdens het schooljaar 2013-2014 werden 2.739 voltijdse equivalenten aangesteld. We stellen hierbij doorheen de jaren een daling vast van 40 VTE of 1,44 %.

2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
2.779	2.776	2.799	2.786	2.777	2.771	2.763	2.742	2.748	2.739

Tabel 23: Evolutie voltijdse ambten in CLB-sector (alle netten)⁷

Multidisciplinair teamwerk

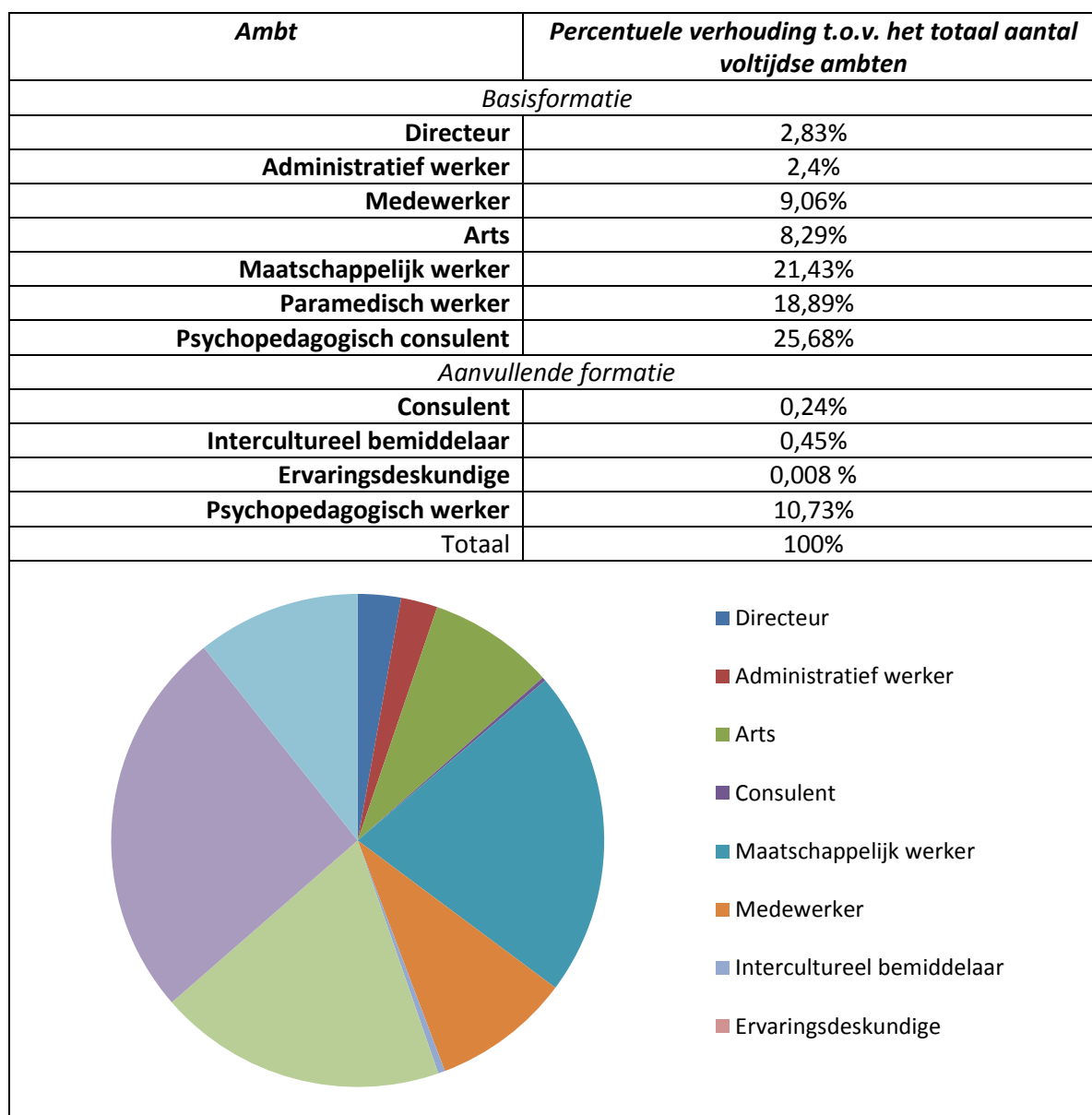
Een van de basisprincipes die werd opgenomen in het Mission Statement van de CLB's, is teamwerk. Dit betekent dat de Centra zich engageren om multidisciplinair te werken. De CLB-medewerkers benaderen zo zorgvragen vanuit verschillende perspectieven en expertises. Tabel 24 toonde reeds aan

⁶ Deze basisformatie bestaat uit een (voltijdse) arts, directeur, 2 maatschappelijk werkers, 2 paramedisch werkers, 2 psycho-pedagogische consulten en 1 administratief werker of medewerker.

⁷ Bron: *Statistisch jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaren 2013 - 2014 t.e.m. 2004 - 2005*. Te raadplegen via <http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken/>.

dat het multidisciplinair werken door verschillende ambten kan worden onderbouwd. Tabel 24 toont aan in welke mate deze verschillende ambten worden ingezet in de CLB's. Hierbij wordt een opdeling gemaakt tussen de van rechtswege verplichte basisformatie (zie ook voetnoot 6) en de aanvullende formatie.

Deze tabel toont aan dat de CLB's heel wat verschillende expertise in huis hebben en inzetten in het kader van leerlingenbegeleiding.

Tabel 24 Percentuele verdeling ambten in de CLB sector

Netoverstijgende samenwerking

Zoals in het volgende hoofdstuk verder aan bod komt, worden de CLB's ingericht door 4 verschillende onderwijsnetten- of koepels: het Gemeenschapsonderwijs (GO!), het Provinciaal Onderwijs (POV), het Onderwijs van Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG) en de Vrije CLB-koepel. Toch wordt netoverstijgende samenwerking gerealiseerd zodat alle 72 CLB's op eenzelfde manier naar leerlingenbegeleiding kijken en tot een aantal gezamenlijke afspraken kunnen komen.

Op niveau van de netten en koepels werd dan ook de ISC opgericht: *Internettensamenwerkingscel*. De ISC komt samen op maandelijks basis en is de drijvende kracht achter het opstellen van gezamenlijke afspraken, afsluiten van samenwerkingsverbanden en het voeren van overleg met diverse beleidsorganen zoals kabinet, departement en inspectie.

Tijdens het schooljaar 2013 – 2014 werd in de eerste plaats gefocust op de implementatie en voorbereiding van een ingrijpend decreet: het decreet Integrale Jeugdhulp. Hiernaast werd eveneens de evolutie van de Huizen van het Kind en het kwaliteitscentrum voor diagnostiek van nabij opgevolgd. De ISC vatte ook het voorbereidende werk aan in het kader van het M-decreet.

Tijdens datzelfde schooljaar werd de ISC-werkgroep jaarverslag opgericht en publiceerde sector voor het eerst een jaarverslag met data gegenereerd uit LARS. Hiernaast werd eveneens een samenwerkingsprotocol met Kind & Gezin afgesloten.

Netoverstijgende projecten

Naast gezamenlijke afspraken op beleids- en regionaal niveau, werken de CLB's netoverstijgend samen rond een aantal projecten die het ondersteunen van CLB-medewerkers in de dagelijkse praktijk tot doel hebben.

Dit jaarverslag kwam tot stand d.m.v. data gegenereerd uit het elektronisch leerlingendossier LARS. LARS deed zijn intrede in de CLB-sector in 2008. Het project krijgt zijn aansturing vanuit de LARS Stuurgroep. De dagelijkse opvolging van het programma is in handen van het implementatieteam. Dit team staat in voor een helpdesk, verzorgt de technische opvolging en voorziet opleiding voor CLB-medewerkers. Het implementatieteam wordt financieel ondersteund door de Vlaamse overheid.

Ieder CLB kent een LARS-coach. Hij/zij is het LARS-aanspreekpunt voor het centrum en zorgt ervoor dat de implementatie van nieuwe functies soepel verloopt. Hiernaast heeft de sector eveneens een veiligheidsbeleid opgezet zodat de informatieveiligheid verzekerd wordt.

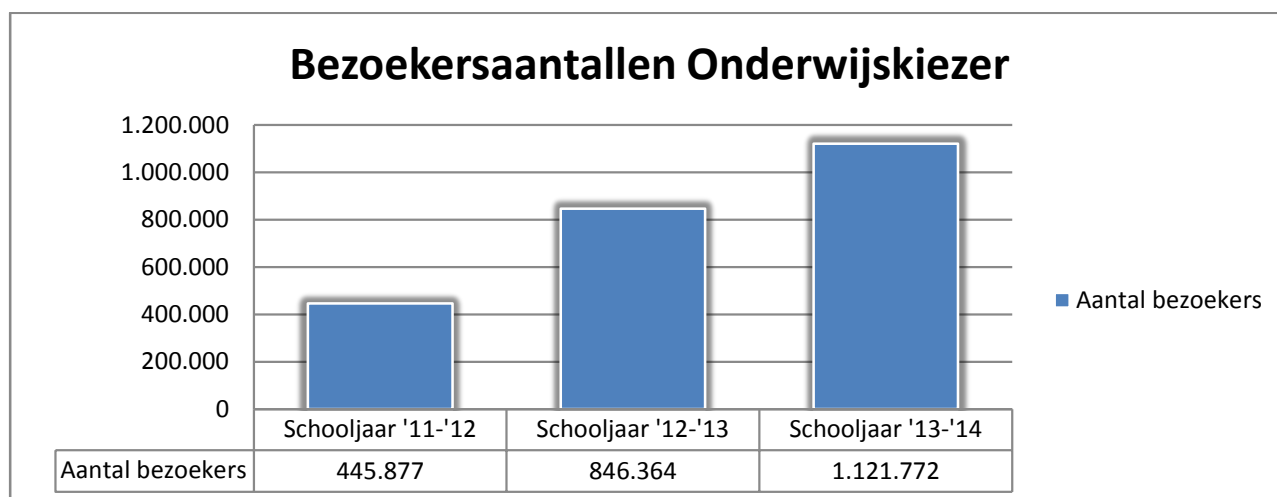

Een succesvol netoverstijgend engagement van de CLB-sector is de website [Onderwijskiezer \(www.onderwijskiezer.be\)](http://www.onderwijskiezer.be). Deze website informeert leerlingen, ouders, leerkrachten en CLB-medewerkers over het Vlaamse onderwijslandschap. De website bevat een databank met alle mogelijke scholen in het

Nederlandstalig onderwijs en biedt uitgebreide informatie over het hoger en voortgezet onderwijs. Bovendien werden enkele testen ontwikkeld (bv.. de I-like, I-prefer en I-Study) die meten naar de

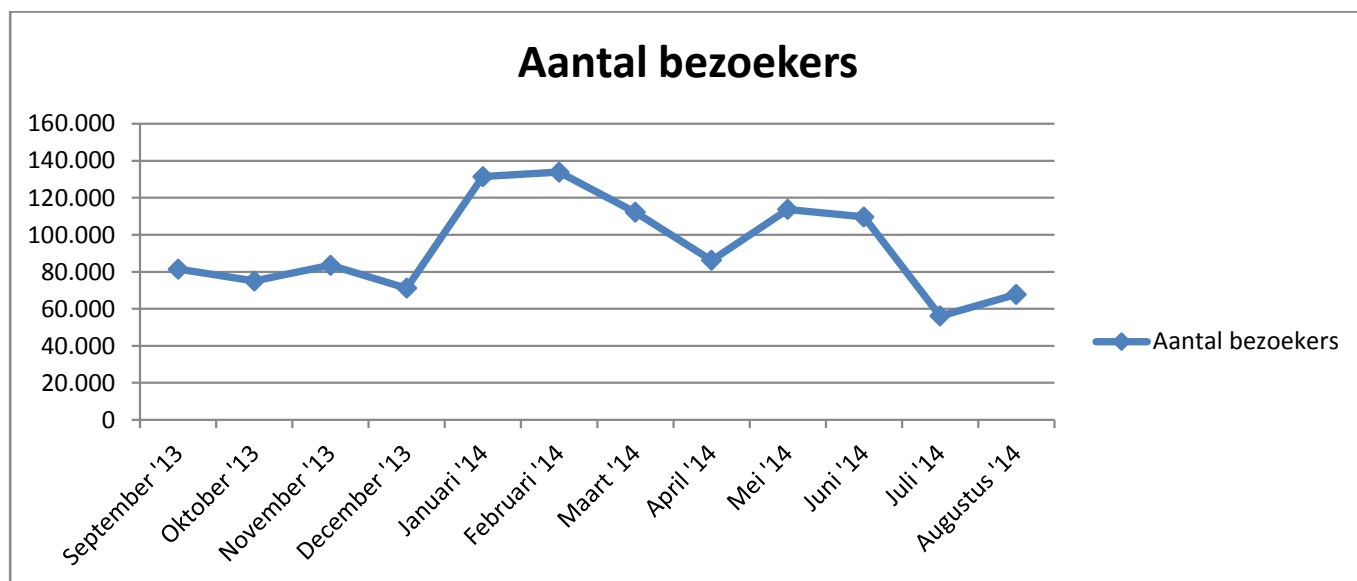
belangstelling en studiemotivatie van de bezoeker. Dat deze aantrekkelijke website goed scoort bij jongeren en hun ouders blijkt uit de bezoekcijfers. Tijdens het schooljaar 2013 – 2014 telde de website maar liefst 1.121.772 unieke bezoekers. Dit aantal ligt bijna even hoog dan de gehele Vlaamse schoolpopulatie.

Onderstaande grafiek toont de evolutie van de bezoekersaantallen van Onderwijskiezer sinds de start van het project (schooljaar 2011 – 2012). Dit toont duidelijk aan dat de website nog aan populariteit wint bij het doelpubliek.

Tabel 25 Bezoekersaantallen Onderwijskiezer

Bij het analyseren van de data kunnen een aantal duidelijke piekperiodes worden vastgesteld. Zo krijgt de website duidelijk meer bezoekers over de vloer tijdens de maanden januari tot maart en mei-juni (periodes waarop studenten vaak geconfronteerd worden met een studiekeuze of heroriëntering). Onderstaande grafiek geeft een overzicht van het aantal bezoekers tijdens het schooljaar 2013 – 2014, gesorteerd per maand.

Figuur 4 Bezoekers Onderwijskiezer, per maand

De website werd tijdens het schooljaar 2013 – 2014 uitvoerig gepromoot bij jongeren. Zo ontvingen alle bezoekers van de SID-in's (zie verder) promomateriaal van Onderwijskiezer zoals een handige draagtas, een USB-stick, stickers en flyers. Dit werd mede mogelijk gemaakt met steun van de Vlaamse overheid (Departement Onderwijs).

Zoals daarnet aangewezen ontwikkelde het team van Onderwijskiezer eveneens een aantal testen die de leerling helpen hun belangstelling, studiemotivatie en te verkennen.

- De *I-Like* peilt naar de belangstelling van de leerling. Deze test richt zich naar leerlingen van het zesde leerjaar.
- De *I-Prefer* is een belangstellingsproef voor laatstejaars secundair onderwijs. O.b.v. de belangstelling van de leerling wordt het hoger onderwijs in kaart gebracht waardoor de leerling ondersteunt wordt in zijn keuzeproces.
- De *I-Study* richt zich eveneens op laatstejaars studenten secundair onderwijs en peilt naar de studiemotivatie en -methode. O.b.v. deze zelfevaluatie kan de leerling zijn slaagkansen in het hoger onderwijs inschatten. Op deze test bestaan 2 varianten:
 - de *I-Study junior* voor leerlingen van het 2de jaar secundair onderwijs;
 - de *I-Study basic* voor leerlingen van het zesde leerjaar basisonderwijs.

Tabel 26 toont het aantal unieke bezoekers per online tool aan.

I-Like	I-Prefer	I-Study	I-Study junior	I-Study Basic
173.872	171.687	31.705	7.996	10.517

Tabel 26 Bezoekersaantallen online tools Onderwijskiezer

Hieruit blijkt dat ook deze online tools populair zijn. Onderwijskiezer is een project dat steeds vernieuwend en innovatief streeft te zijn zodat het gebruik van de website is aangepast aan het doelpubliek. Met de invoer van deze tests blijkt dat de website gesmaakt wordt door jongeren op zoek naar informatie over hun studiekeuze en –motivatie.

Zoals aan bod kwam in hoofdstuk 3 voerden de CLB's tijdens het schooljaar 1013-2014 diagnostiek uit voor 55.262 unieke leerlingen. Het diagnostisch proces dat het CLB met de leerling doorloopt, is gebaseerd op wetenschappelijke protocollen aangepast aan de onderwijscontext. Voor het opstellen van deze diagnostische protocollen werd het netoverstijgend project PRODIA (Prodiagnostiek) in het leven geroepen. Alle beschikbare materialen worden verzameld op de website www.prodiagnostiek.be.

Deze protocollen zijn concreet uitgewerkte procedures die vastleggen hoe in de diagnostische praktijk gehandeld en beslist moet worden met inbegrip van de specifieke instrumenten en de erbij horende interpretatie- en beslissingscriteria in functie van een vraagstelling. De protocollen zorgen ervoor dat alle 72 CLB's op eenzelfde manier naar het diagnostisch proces kijken. Tijdens het schooljaar 2013-2014 ontwikkelde PRODIA het '*Protocol Diagnostiek bij vermoeden van spraak- en taalstoornis*' en het '*Protocol Diagnostiek bij gedrags- en/of emotionele problemen of het vermoeden van een (ontwikkelings-)stoornis*'.

Jaarlijks organiseren de CLB's i.s.m. het Departement Onderwijs de studie-informatiedagen of kortweg SID-in's. Tijdens het schooljaar 2013 – 2014 vonden in totaal 63.133 leerlingen, leerkrachten en ouders

hun weg naar deze provinciale studie-informatie beurzen⁸. Naast de talrijke hoge scholen, universiteiten en beroepssectoren is ook Onderwijskiezer jaarlijks met een stand vertegenwoordigd op deze SID-in's. De SID-in's richten zich op de studiekeuze na het laatste jaar middelbaar onderwijs.

De tabel op de volgende bladzijde illustreert het aantal bezoekers, opgedeeld per provincie. Deze bezoeken werden klassikaal of op eigen initiatief afgelegd.

Provincie	Klassikaal	Individueel	Totaal aantal bezoekers
Antwerpen	9.346	4.100	13.446
Limburg	6.938	3.500	10.438
Oost-Vlaanderen	10.389	4.785	15.174
Vlaams-Brabant & Brussel	8.317	3.834	12.151
West-Vlaanderen	7.136	4.788	11.924
			63.133

Tabel 27 SID-in bezoekers

Samenvatting hoofdstuk 6

- De CLB's zullen in 2015 een koopkrachtverlies van 20 % kennen omwille van niet-indexeringen en besparingen.
- Tijdens de laatste 10 schooljaren nam het aantal voltijdse medewerkers af met 1,44 %.
- CLB's zijn samengesteld uit verschillende ambten en hebben als gevolg heel wat expertise in huis.
- Onderwijskiezer.be is een gekend en gewaardeerd OLB-instrument bij leerlingen, ouders, leerkrachten en CLB-medewerkers.
- De website Onderwijskiezer kende tijdens het schooljaar 2013 – 2014 1.121.772 unieke bezoekers. Cijfers wijzen uit dat de populariteit van de website jaar na jaar toeneemt.
- Jongeren lijken hun weg te vinden naar de verschillende online tools van Onderwijskiezer.
- De SID-in's werden bezocht door 63.133 bezoekers.

⁸ Bron: Departement Onderwijs, afdeling SID-in.

Hoofdstuk 7: De Vlaamse schoolbevolking

In dit hoofdstuk wordt het Vlaamse schoollandschap kort toegelicht, aangezien dit een belangrijke invloed uitoefent op de werking van de CLB's.

Netgebonden organisatie

Een totaal van 1.137.239⁹ leerlingen volgde tijdens het schooljaar 2013 – 2014 les in het Vlaamse basis- of secundair onderwijs. Deze leerlingen zijn verspreid over drie verschillende onderwijsnetten: het GO!-onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, het officieel gesubsidieerd onderwijs (OGO) en het vrij gesubsidieerd onderwijs (VGO).

	GO!	OGO	Vrij onderwijs
Aantal leerlingen	185.273	193.285	758.429

Tabel 28: Leerlingenaantal per net

Het *GO!* is het officieel onderwijs dat georganiseerd wordt in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap.

OGO omvat de scholen aangesloten bij OVSG (*Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap*) en bij POV (*Provinciaal Onderwijs Vlaanderen*). Concreet zijn dit de scholen georganiseerd door enerzijds de gemeentebesturen, en anderzijds de provinciebesturen.

Het *vrij gesubsidieerd onderwijs* ten slotte, wordt door een privépersoon of organisatie ingericht. Dit bestaat hoofdzakelijk uit katholieke scholen, die verenigd zijn in het VSKO (*Vlaams secretariaat van het Katholiek Onderwijs*). Ook andere confessionele scholen (protestantse, islamitische, joodse en orthodoxe scholen) en niet-confessionele scholen (niet aan een godsdienst gebonden, dit zijn voornamelijk methodescholen) behoren tot het vrij gesubsidieerd onderwijs.

Eerder werd al aangehaald dat deze leerlingen worden begeleid door CLB uit vrije verschillende centrumnetten (GO!, OVSG, POV en de Vrije CLB-koepel). De CLB-centra van het GO! en de vrije CLB-centra die zijn aangesloten bij de VCLB-koepel begeleiden – naast de scholen uit respectievelijk het GO! en het VSKO - ook leerlingen uit een aantal scholen ingericht door OVSG en POV.

Kenmerken schoolbevolking⁹

De meerderheid van de Vlaamse leerlingen volgt les in het gewoon onderwijs. Toch is het belangrijk hierbij aan te halen dat het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs de laatste 10 schooljaren is gestegen met 10,65%.

Ongeveer twee derde van de leerlingen volgt les in het basisonderwijs (kleuter en lager onderwijs). Een derde volgt les in het secundair onderwijs.

⁹ Bron: Statistisch jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaar 2013-2014. Te raadplegen via <http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken/>. Voor het berekenen van de schoolpopulatie in dit jaarverslag wordt gebruik gemaakt van de schoolpopulatie zoals weergegeven in LARS. Het cijfer in LARS is meer correct, aangezien het cijfer uit het Statisch Jaarboek o.a. ook leerlingen bevat die huisonderwijs volgen (en dus niet door CLB begeleid worden), en eveneens een aantal dubbele leerlingen bevat die in meerdere scholen werden ingeschreven.

Tijdens de voorbije 10 schooljaren is het aantal leerlingen die huisonderwijs volgen, nagenoeg verdubbeld. Leerlingen die huisonderwijs volgen worden niet opgevolgd door het CLB, tenzij zij tijdelijk thuisonderwijs volgen wegens een langdurige ziekte.

Gewogen leerlingenaantal

Zoals werd aangetoond in het vorige hoofdstuk, ontvangen de CLB's omkadering o.b.v. het gewogen leerlingenaantal. Dit heeft als pervers effect dat enkel de CLB's waar het gewogen leerlingenaantal het meest stijgt, ook meer omkadering zullen ontvangen. De overige CLB's begeleiden dan meer leerlingen met minder of hetzelfde aantal omkaderingsgewichten. Hierdoor kunnen we stellen dat het aantal gewogen leerlingen een belangrijke invloed uitoefent op de werking en organisatie van de CLB-sector.

Onderstaande tabel geeft de evolutie van deze gewogen leerlingen over de afgelopen schooljaren. De referentiejaren in deze tabel hebben betrekking op de jaren waarin de CLB-omkadering werd herbekeken.

2000	2003	2006	2009	2012
2.440.599	2.505.366	2.531.555	2.549.428	2.609.460

Tabel 29: Evolutie gewogen leerlingenaantal

Gedurende de periode 2000-2014, die hierboven wordt aangetoond, stellen we een stijging van het aantal gewogen leerlingen vast met 6,92% (of 168.861 gewogen leerlingen). We stellen m.a.w. vast dat de CLB's leerlingenbegeleiding sinds 2000 uitvoeren met dezelfde omkadering, maar met meer opdrachten en stijgend gewogen leerlingenaantal van 7 %.

Wanneer bovenstaand cijfer naast het verminderde werkingsbudget en de vermindering van de koopkracht van 20 % wordt gelegd, moet worden vastgesteld dat de CLB's weinig ademruimte hebben onder de huidige enveloppefinanciering. Een bijkomende besparing vanaf 1 januari 2015 voorspelt dan ook niet veel goeds voor de werking van de centra voor leerlingenbegeleiding.

Geïntegreerd onderwijs (GON)

Met de introductie van het M-decreet blijkt dat de beleidskeuzes op dit moment duidelijk in het voordeel van geïntegreerd onderwijs gericht zijn. Het geïntegreerd onderwijs heeft tot doel leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, te laten schoollopen in het gewoon onderwijs. Naar aanleiding van deze doelstelling wordt sinds de mogelijkheid van GON aangeboden. Hierbij krijgen leerlingen met een handicap, leer- of opvoedingsmoeilijkheden bijkomende ondersteuning vanuit een school uit het buitengewoon onderwijs zodat zij kunnen les volgen in het gewoon onderwijs. Voorbeelden van GON-begeleiding zijn bv.. het individueel herhalen van een moeilijke les wiskunde met de leerling, het aanleren van sociale vaardigheden of het opstellen van een examen met groter lettertype voor leerlingen met leesmoeilijkheden. GON-begeleiding richt zich echter niet enkel naar individuele leerlingen, maar ondersteunt eveneens de klasgroep, de leerkracht en het schoolteam.

GON-begeleiding wordt toegekend nadat de leerling beschikt over een inschrijvingsverslag voor het buitengewoon onderwijs en een persoonlijk integratieplan waaruit blijkt aan welke ondersteuning de leerling nood heeft. Het CLB ondersteunt de ouders in het proces van een GON-aanvraag.

De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht van de evolutie van GON-aanvragen.

2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
4.453	5.871	7.359	8.759	9.809	10.788	11.677	12.237	12.305	12.768

Tabel 30: Aantal leerlingen in het Geïntegreerd Onderwijs¹⁰

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het aantal GON-leerlingen tijdens de afgelopen 10 schooljaren verdrievoudigd is.

Samenvatting hoofdstuk 7

- De afgelopen 10 jaar steeg het gewogen leerlingen met 7 %, terwijl de CLB-omkadering ongewijzigd bleef.
- Het aantal GON-leerlingen steeg de laatste 10 schooljaren aanzienlijk met factor 3.
- De CLB's ontvangen niet meer omkadering dan in 2000 ondanks de sterk gewijzigde opdrachten en toename in het aantal gewogen leerlingen.

¹⁰ Bron: *Statistisch jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaren 2012 -2013 t.e.m. 2003 – 2004*. Te raadplegen via <http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken/>.

Samenvattend

Voor het tweede jaar op rij presenteert de CLB-sector aan de hand van de data uit het elektronisch leerlingendossier LARS zijn jaarverslag. Dit bevat een kijk op zowel de inhoudelijke als de organisatorische kant van de CLB-werking.

Jaarlijks bereiken de centra voor leerlingenbegeleiding meer dan 60 % van de leerlingen. Deze leerlingen worden bereikt d.m.v. een verplicht en een vraaggestuurd aanbod.

De medische consulten nemen een belangrijke plaats in in de CLB-werking. Jaarlijks wordt 1 leerling op 2 door het CLB medisch onderzocht en opgevolgd. Meer dan 40 % van de leerlingen werd door het CLB gevaccineerd. De CLB's vervullen hierdoor een belangrijke rol binnen de preventieve gezondheidszorg in Vlaanderen.

1 leerling op 3 had stelde het schooljaar 2013 – 2014 een zorgvraag aan het CLB. Deze leerling kwam vervolgens gemiddeld 3,5 keer naar het CLB. Dit aantal illustreert dat kinderen en jongeren nood hebben aan een laagdrempelige organisatie waar zij terecht kunnen met het vragen. Vergelijkend onderzoek leert dat geen enkele andere organisatie in Vlaanderen dergelijke contactcijfers kan voorleggen. In dit kader nemen diverse CLB's bijkomende initiatieven om deze laagdrempeligheid te kunnen verbeteren, zoals bv.. de invoer van online hulpverlening via chat. Websites zoals Onderwijskiezer tonen aan dat het doelpubliek vragende partij is voor het inzetten van nog meer laagdrempelige initiatieven m.b.t. de CLB-opdracht.

De CLB's ontvangen, naast de verplichte begeleiding in het kader van medische consulten en leerplichtbegeleiding, een grote variëteit aan vragen. De 4 grote begeleidingsdomeinen – leren en studeren, onderwijsloopbaanbegeleiding, preventieve gezondheidszorg en psycho-sociaal functioneren - bevatten diverse thema's en onderwerpen die waarvoor een leerling bij het CLB kan aankloppen. De cijfers uit dit jaarverslag illustreren dat er effectief nood is aan een organisatie die leerlingen verder helpt met de vele vragen waarmee zij gedurende hun schoolloopbaan worstelen. In deze context is het belangrijk dat de CLB's over voldoende expertise beschikken om complexe vragen van leerlingen te kunnen beantwoorden. Het kunnen beschikken over een multidisciplinair samengesteld CLB-team is dan ook cruciaal.

De draaischijffunctie van de CLB's blijkt sinds de invoer van het decreet integrale jeugdhulp belangrijker te zijn dan ooit tevoren. CLB's dienen te beschikken over een uitgebreid (regionaal) netwerk zodat jongeren kunnen worden toegeleid naar de meest gepast hulpverlening. Bovendien beperkt de CLB-opdracht zich niet tot een onderwijsgerelateerde context. De CLB-opdracht is bovendien steeds vaker aan wijzigingen onderhevig. Het wordt voor de CLB's dan ook steeds moeilijker om blijvend te kunnen inspelen op de maatschappelijke noden, die echter steeds groter en complexer van aard worden.

Leerlingenbegeleiding is duidelijk een gezamenlijk verhaal van verschillende actoren. Naast het CLB en de school blijkt ook voor de familie, de moeder in het bijzonder, een belangrijke rol weggelegd. Het betrekken van actoren beperkt zich echter niet tot de schoolse en familiale omgeving: ook het uitgebreide netwerk van de CLB's wordt aangesproken.

De rol die de CLB's innemen binnen de integrale jeugdhulp, blijkt vnl. die van aanmelder en toeleider te zijn. Leerlingen met een zorgvraag stappen af op het CLB. Wanneer het CLB deze jongere zelf niet kan verder helpen, wordt samen gezocht naar de best gepaste hulpverlening.

De kenmerken van de huidige schoolpopulatie laten er geen twijfel over bestaan dat CLB's ook in de toekomst een rol te vervullen hebben. Het groeiend aantal gewogen leerlingen en de steeds complexer wordende aard van zorgvragen stelt echter steeds meer eisen van de CLB-medewerkers. Indien de sector echter blijft beschikken over een gesloten enveloppe-omkadering, is het nog maar zeer de vraag in welke mate het kan blijven inspelen op de maatschappelijke noden binnen de onderwijscontext.

Nabeschuiving

De CLB's vrezen dat de belangrijke werkingsprincipes in het gedrag komen omwille van het toenemend aantal gewogen leerlingen, de hoge werklast omwille van talloze extra opdrachten en de geplande besparingen op zowel omkadering als werkingsmiddelen. Bovendien vervullen de CLB's een cruciale rol in de Integrale Jeugdhulp zonder dat hier enige vorm van financiering tegenover staat.

De gesloten enveloppeomkadering werd in het verleden door diverse actoren omdat deze niet tegemoet komt aan de noden van de centra. Mocht blijken dat de regering in de toekomst beslist hier nog een bijkomend aanwendingspercentage op in te stellen, ziet de sector zich genooddaakt om kritisch na te denken over het aanbod dat de centra kunnen vervullen naar de leerling toe.

De sector maakt zich in het bijzonder zorgen over de aandacht die het in de toekomst kan blijven besteden aan leerlingen uit prioritaire doelgroepen. Ook de schoolnabije werking van de CLB's wordt in de toekomst ernstig bedreigd indien de geplande besparingsmaatregelen worden doorgevoerd.

Wegens een vermindering van het werkingsbudget zullen talrijke initiatieven die de CLB nemen in functie van de leerling, in de toekomst niet meer mogelijk zijn. De steeds krapper wordende financiering laat de CLB's geen ruimte voor flexibiliteit en innovatie.

De CLB-werking bestaat, naast de verkregen opdracht bij decreet, uit een kluwen van bijkomende opgelegde taken en verantwoordelijkheden. Het is daarom voor partners niet altijd even duidelijk voor wat precies een leerling bij het CLB terecht kan. De data uit dit jaarverslag tonen echter aan dat al deze opdrachten vaak bevroegd worden door leerlingen. Het lijkt dus onmogelijk een keuze te moeten maken tussen welke opdrachten als prioritair te dienen beschouwd worden. Indien de CLB's ook in de toekomst in een kwaliteitsvolle dienstverlening wensen te voorzien, lijkt deze keuze zich echter op te dringen.

De CLB-sector wenst dit jaarverslag aan te grijpen om een grondig debat te voeren over de opdrachten die aan het CLB worden toegekend. Indien de geplande besparingsacties worden doorgevoerd, zien de CLB's zich niet langer in staat alle toegekende opdrachten kwalitatief te kunnen blijven uitvoeren. Er zullen keuzes gemaakt moeten worden. Anderzijds illustreren de data uit dit jaarverslag dat het maken van deze keuze niet vanzelfsprekend is, temeer omdat kinderen en jongeren nood hebben aan het huidige CLB-aanbod.

Bijlage I: LARS-nomenclatuurlijst functies (bij hoofdstuk 3)

Versie: Mei 2014?